

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 26666 - PREZIOA 5 PEZETA

EUSKALDUNAK EDER- ZALEAK GERA

Remijio Mendibururen eskultura bat

Euskal-erriak, munduko erri gu-
ziak bezela, alde onak eta txarrak
dauzka. Beude akatsak marmarra
maite duenentzat. Nik, gaurkoan,
euskaldunak Eder-zaleak gerala esan
gura neuke. Eder-zaleak eta arto-
xoak. Erderaz Arte esaten dana,
euskera Antze esaten degu. Eder-
ti itzak bete-betean agertzen du
zeazki, ta ezin ta obeto antze-ede-
rraren esan naia. Antze, ederti, ar-
te... nai dezuna.

Noiztikoa ote degu ba, euskota-
rrok antzederretarako trebetasuna?
Aspaldikoa. Millaka urte dira gure
arbasoak marrazki arrigarriak egi-
ten zekitena. Zertarako aipatu leize
zuloetan marraztutako irudi zoraga-
rriak! Or daude bere gisa kantari;
urtetan eta urtetan argi dariotela,
aingeru mintzaldian, gaurkotasuna
eroan eta ekarri. Irudi oriek otoiz-
katu baiño ez dira. Biotz-gogoak biu-
ritu ta leertuta agertu diran giza-
gizonen muin tantak. Emengoak;

gureak diranez euskal abendaren
edergalluak.

Oore ta begirune beraz, ama-lu-
rraren erraetan arkitzen diran ma-
rrazki zoragarriak; ta, eskarrikasko
zuri, arri-aroko nere guraso zaarra.
Zuk ereindako aziak darraiki ta
oinordekoak jarrai-bideari eusten
diote, zorianean.

Euskal-Erriak odolean darama ede-
rraren griña, ta edertiaren otoitza
ez da ilko. Itxuratik artzera, opal-
maiak jarraituko du, ta gure erti-
lariak mundua deño iraungo dute;
lan da lan, errezu izerdi patzean.

Bidean goazen ezker ezin ninte-
ke gure beargin xeeak aipatu gabe
gelditu. Bere lana tajuz egiten dua-
na duzu ertilari. Uztarri paregabeak
ez aal dute erakusten norbaiten tre-
betasuna? Gure aizkorak ez aal di-
gute gorengo mail bat adierazten?
Ez aal dira egokiak ipurdiz gora
gure treñerak? Ez aal zaituzte txo-

ratzen berezko zerbait duten ain-
beste ta ainbeste basetxe apainek?
Ez aal dira bikainak gure arginak,
gure arotzak, gure errementariak?
Bai, bazeok gure artean gauzak txu-
kun egiten dakienik! Nolatan aantzi
meta belarraren aparteko grazia.
Nola esan gabe utzi txondar ego-
kia, edota eraman aundiko arran-
tzale eskutatik irtetzen diran kora-
pillo ta tresnak!

Agur eta oore zuri ere langille
maitea; gure ederti baso-oianetako
usai-eneko lore apala. Gure gaurko
ertilari ororen aintzindari ta aita.
Auxe bai, egin aundia esan dedana:
AITA. Eta zer da aita egille, irazalle
asmatzaile ta sortzaile ezpada?

Ta, zure seme duzu Mendiburu'tar
Remijio, ondarribitar eskultore iaioa.
Nola ez, bere aita ta aitona apar-
teko arginak badira! Zizela ta zur-
mailua, tiki-tauka, tiki-tauka asper
gabe bazerabilten ogi bide bezela!

BORDARI

NON ZER

- NORBERE IZKUNTZAN ESKOLATU
Atxagak ... 3 garrenean
- ESNEA DALA-TA
Azaldegik ... 3 garrenean
- KEZKAK
Gaztañagak ... 3 garrenean
- ESTADU BERRI BAT: MEGALAYA
Goizek ... 5 garrenean
- KIROLAK
Arcelusek ... 10 garrenean
- JAUNGOIKO UKATZAILLEAK
Arostegik ... 11 garrenean
- HAMABI URTE EUSKAL-EKONOMIAN
Ansolak ... 12 garrenean

KARL GRAF VON SPRETI

Azkeneko bi aste auetan aoz-ao
ibillia dan izena: Von Spreti. Gua-
temalan Alemaniako enbajadore za-
la, indarkeri bidez eriotzeraño era-
mana izandua.

Ez dauka lan txarra Guatemalako
gobernua! Odolak odola ekarriko
du leenago gertatu dan bezela. Non
dago oillora? Non arrautza? Zein da
leen? Londresko aldizkari «Times»-
ek egiten zituan galderak dakar-
kigu onera.

Nola galerazi sekuestroak egitea?
Eta bestalde, nola galeraz, jendeak
orrera jo dezan?

«ARGIA» TALDEA IRU- ÑEN ETA DONOSTIAN

Donostiako «ARGIA» dantza-taldeak Nafarroan zear oso lan ederra egin
du, erriz-erri, alde guzietako doñu, aide ta dantza zaarrak aztartuaz. Ba-
nan-banan ikusi dute talde ontako gazteak, zer-nola diran gure Nafarroa
zaarreko soñu ta dantzok; eta gero berak ordu askotan ikasi dituzte gure
erriari eskeintzeko.

Ala egin zuten Apirillaren 5'ean, Iruñeko «Gayarre» antzokian, dantza-
-saioa eskeiñiaz. Taldea, berrogei bat gazte osatzen dute. Neskatxak,
20 urte ingurukoak ditu talde onek; eta mutillak 18 urtetakoak. Beren
lanak bukatuta, tartean saiatu dira, ikusi dituzten dantza ta doñuak ikas-
ten. Antziñateko jantziak ere bear ziran, eta taldekoak berak josi dituzte
ordu isilletan.

Talde onen buru, Juan Antonio Urbeltz, irundarra da. Eta bere gaitasuna
agirian jarri zuan Breña Aundiko Middlesbrough'en, leenbiziko saria ira-
baziaz. Ikustekoak dira Nafarroan, Iturengo «Soka-dantza», kornamusa-eres-
aldia, «Neskatxen Dantza»; Jaurrietan jasoa; Lizarrako Duntziña-Eresaldia;
Iribasko «Ingurutxo» ta Imozko «Esku-Dantza».

Be-Nafarroako lñauteariak ere erakutsi zituzten. Eta ikusgarri auen aize-
-emaille, esan bearrik ez dago, «Principe de Viana». Donostian ere, illa-
ren 12-an beste dantza-saioa eskeiñi zuten. Eralguntza izan da.

BERTSO BERRIAK

BIRAUAREN INDARRA

— 1 —

Biraua beti aguan
boteaz nai dan orduan,
grifia txar orrek indarra ba du
oraintxe munduan;
Errosario moduan
santu guziak goguan
ezta atsegin izaten iñoiz
zenbaiten onduan!

— 2 —

Zeifien oitura argala
jarraitutzea orrela,
geure ustean besteak baiño
geiago gerala;
errespetao guk ala
uste nunbait jartzen dala,
bienbitarte erakutsi nai
Judasen eskola.

— 3 —

Konturatutzen bagera
artua dago joera
aundi ta txiki, erabiltzeko
izkuntza ber-bera;
geuk jartzen degu aukera
ikasteko nai dan era,
jaio orduko maldizioka
itzetik ortzera.

— 4 —

Zikin daukagu mingaiña
orixe bai, alajaiñal
era orretan lokaztutzeko
sortu dan aundiña;
kristau jatorrak bagiaña
egin bear promes piña,
beti betiko desterratzeko
olako dotriña.

— 5 —

Nai degunean gaillendu
ta geure eran agindu
alakoetan kupira gabe
mingaiña astindu;
bakter guziak zikindu
arrazoi dunari kendu,
birau zikiñen indarrak sarri
ori egiten du.

Euskaldun eta erdaldun
batere ezta ezagun
birau kontuan berdintsu gabiltz,
aitortu dezagun.
Euskerak sortzez ezipazun
gaur ez dabilkigu txukun,
bai al dakigu askotan nola
itzegiten degun?

— 7 —

Asarre txikienean
biraua guk zuzenean,
burura ori etortzen zaigu
aurren aurrenean;
zenbat aldiz egunean?
konta ezin onenean,
pentsatu gabe geure kaltetan
dala azkenean.

— 8 —

Zer entzun ura ikasil
okerrera lendabizi,
oraiñartean ala izan da,
nork eztu ikusi?
Garbi itzegiten asi
eztakifiai erakutsi,
bestela txarra izango degu
gero ere nagusi.

— 9 —

Nik neronen etxetikan,
esango det emendikan
olako eskolik ez det izandu
aitarengandikan;
gure okerrengatikan
naigabetuagatikan,
ala ere eztiot biraurik entzun
iñoiz oraindikan.

— 10 —

Neu ere alita izan da
kontsejuxto bat emanda,
besterik gabe emango diot
nai dunari txanda.
Gure grazia orain da,
ta nere naiia auxen da,
aurrak biraurik ez beza ikasi
aitari entzunda.

JOSE AIERBE

Loiola (Donosti)

NERE BORDATXOTIK

Munduko gauzarik errezena
(ta itxusienetako bat, bide ba-
tez), besteak maxiatzea da; au-
zoa gobernatu nai izatea.

Oso sarritan, etxea goberna-
tzeko kapaz ez tiranak izaten dira
auzo-gobernaririk onenak.

Egi biribillik esaten zuan az-
kenengo «Zeruko Argian» «Uxo-
la» adiskideak!

Ona emen bere zatitxoetako
bat:

«Bekaizkeriak (inbiriak) ma-
xiatzaile jarraituko du. Auxe da
gure gaitzik aundiena».

— oOo —

Luza bosteko oril
Aspaldi konturatuak geunden
gure gaitzik aundiena bekaizke-
ria zala.

Ta orain, «Urtain» dala ta ez-
tala, sekula baiño garbiago iku-
si degu min- bizi bezin txarra
edo okerragoa dala.

Iñoren ona eraman baiño naigo
dugu lau tiro artu, esate bate-
rako.

Eziñean dabilenari laguntzera
ez gera joango; baiña bai gora
bidean dijoanari oztopoak eta
trabak jartzera. Alakoa nundik
azpiratuko saiatuko gera.

«Urtain» jaio ezipalitx zeru bat
izango zan Euskalerrira.

Erregeak baiño obeto biziko
giñan euskaldun guziok. Ez gen-
duan arazo ta problemarik izan-
go. Eskubide guziak inguratuak,
jabetasun danak iritxiak diruz
eta zorionez gaitzeka ibili bear
genduan.

Sortu zan, zoritxarrez, «Urtain»,
erriaren «opioa».

Geroztik eztugu egun bat
onik. Izateko itxaropenik ere ez.
Gure egoera negargarri onen
erru ta kulpak guziak «Urtaiñek»
ditu.

Ibañarrietako indartsu au da
gure ondamendia.

— oOo —

Nora joan gindezke tentelkeri
auk esan eta idazten dituan
jendearekin?

Sinisteakoa al da olako eus-
kaldunik izan ditekela?

«Uxolak» egoki zion bezela,
ikusi nai nituzke «Urtaiñen» to-
kian eta «Urtaiñen» maillan ain

arin eta zentzugabe mintzatzen
diran oriek.

«Urtaiñek» bere apaltasun
arrigarritz bazter guziak berega-
natu ditu; egundo etzaio arro-
keri bat entzun.

Arengatik ainbat itxuragabeke-
ri esaten eta idazten ari diran
oriek, aren lekuan baleude, eus-
kaldun danen lotsagarri izango
lirake; pozoia ta benenoa bes-
terik ez luteke agertuko. Ta...
nora joan bear duzu benenoz be-
tetako gizakiekin?

Zer izen emango lieteke Eus-
kalerriri?

— oOo —

Euskeraz gutxi mintzatzen da-
la da, batzuk erasten dioten pe-
katua.

Putzutara joandakoan egin bear
du igeri, dakianak, eta ez gari
soroan.

«Urtaiñek» santa sekula eztu
itz erdi bat erderaz egin nere
aurrean. Danok dakigu erderaz
itxuran defenditzen dala, ta dago-
kion gaiari dagokion ernantzuna
ematen mutilla dala. Bein baiño
geiagotan aitortu du, ordea, eus-
keraz erreztasun geiago duala.

Dabilen tokietan eta dabilen
jendearekin euskeraz egitea, itxa-
soan arbolak aldatzen astea be-
zela da.

— oOo —

Onenbeste konprenditu bear
ezpadugu, bost xentimo eztitez-
ke eman gure ezagueragatik.

Euskeraz erderaz baiño gus-
torago aritzen da «Urtain», bai-
ña ortarako euskaldunak bear
ditu inguruan, eta ez tutik kon-
prendituko eztietenak.

Erdalduna besterik eztan to-
kian euskeraz egitea, galbairae-
kin uretara joatea bezela da.

Ba dago gure artean lotsaga-
rrikeri aundiagorik. Euskaldun
edo eskotarrak gerala adieraz-
tea askotxoren arrokerik aundie-
na, ta bost minutuko izketaldi
bat euskera utsean egiteko abil-
daderik ez. Utikan!

— oOo —

Maxiaketak eta petralkeriak al-
de bat utzita, euskal gizatasuna

erakusten asteko ordua dugula
uste dut.

Bakoitzari berea eman nai ez-
tiogun artean, iñoren onik era-
man ezin dugun artean, lotsatu
egin bear genduke euskaldunak
gerala aitorzen.

Au eta aurreko guraso zaarret-
atik ikasi dugun dotriña. Euskal-
dunak mundu zear etzuan gaur
daukan sona ta abegi ona izango
aiek gu bezelakoak izan balira.

Gaitz sortu-berria dugu, ta
neurritz kanpoko kalteak egiten
ari dan gaitza.

— oOo —

Ariñegi eztezagula iñor juzka.

Nik «Urtaiñi» euskera beste-
rik eztiot entzun egundo, eus-
kaldunez inguratuta arkitu dudu-
nean. Aren etxean, aren familian
ere sarri izan naiz: an eztu
oraindik erderak ostaturik artu.
«Zeruko Argia» ere zintzo asko
irakurtzen dute etxe artan, ama-
gandik asita.

Burua pixka bat nekatuta itze-
gin nai litzake, ez punta ta ez
buztan eztuten ergelkeriak ez
esateko.

Amaika aldiz gogoratzen naiz
beingo batean aita zanari entzun
niona:

«Erri ontan aiña beldur eztiat
somatu iñon auzoa kondenatze-
ko».

— oOo —

Joan dan igandean, Azpeitin,
Eibarko Pedro Egiguren «Ixkoa»,
ta Azpeitiko Jose Inazio Orbe-
gozo «Arria II» ikusi genitun
aizkoran.

Oso denbora goxoa zan; egu-
raldi polita, epela.

Etzan jende askorik bildu.
Egun berean, izan ere, beste bi
edo iru tokitan ba zeuden ikus-
kizunak.

«Ixkoaren» lana amar oinbe-
teko egur ebatea zan, baiña es-
ku bakarrarekin baliatuz.

«Arriaren» lana, amar kana-
erdiko erdibitzea esku biekien.

— oOo —

Dirua «Ixkoaren» alde irten
zan. «Eun berrogeiri», asterako.
Etzan ezer jokatu.

Nai zuan bezin errez mende-
ratu zuan «Ixkoak» «Arria». Gaiz-
ki egindako jokoak zeukan azpei-
tiarrak. Oso ondo aritu zan aiz-
koran, lan ona egin zuan, baiña
alperrikako lana.

«Ixkoak», amar oinbetekoren
kontu, 20 minutu ta 24 segun-
doan eman zuan.

Ta, jakiña, amar kana-erdiko
eztago denbora auetan ebaterik
iñolako moduz.

Oinbeteko egurrak 36 ontzako
gerri-buelta izaten du; kana-er-
dikoak, 54 ontzako.

— oOo —

«Arriak» amar kana-erdikoren
kontu, 26 minutu ta 22 segun-
doan eman zuan.

Eztiteke esan marka txarra da-
nik, lan bikaiña baizik.

Ala ere, ia sei minuturen al-
dea atera zion irabazleak. Joko
tontoa izan zan begira egoteko.
Alaxe oi dira joko danak, bate-
tik bestera orrenbesteko alde
dagoanean.

Indar neurtuagoak eta berdiña-
goak bear dira bizitasunik izan-
go bada.

Jokoa egiterakoan ibili zan biz-
kor «Ixkoa».

Gero, jokatzerakoan, etzeukan
zer estuturik.

— oOo —

«Ixkoaren» erakuslea: Inazio
Goenaga.

«Arriaren» erakuslea: Grego-
rio Aginagalde.

«Ixkoaren» denborak egurrez-
egur:

Lenengoa, 1-20.

Bigarrena, 3-05.

Irugarrena, 5-00.

Laugarrena, 7-02.

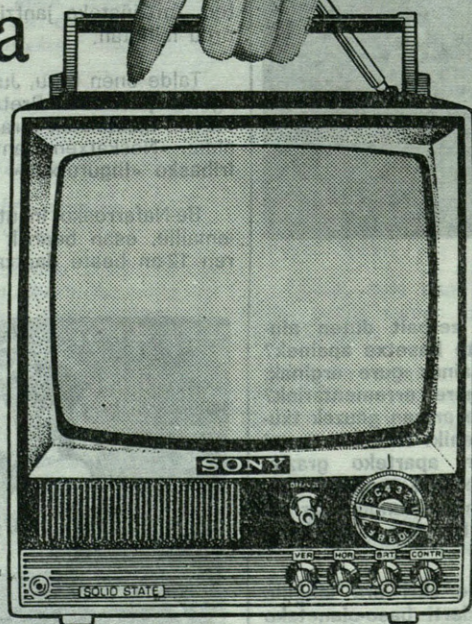
Bosgarrena, 9-15.

Seigarrena, 11-22.

Zapigarrena, 13-35.

(9'gn orrian jarraitzen du)

Sony da ametsaren izena

ariñena, telebistarik
eskurakoiena

(beatz batez eustekoa)

SONY edozein tokirako da
SONY'k 4 kilot'erdix pixatzen ditu
SONY 9'ko argi-laukiduna
SONY iru sepi-giltzaduna
SONY aurrez-aurrezko abots geitzailleduna
SONY etxeko tximist-indarrez eta
bateriz erabiltzekoa
SONY'k lau izki ditu:

SONY

Donostia'ko ordezkari: A. Mendizábal Obanos - Peña y Goñi, 5 - Urrut* 10811-Bilbo'ko ordezkari: J. M. Lara - Fica 8 - Urrut* 239642

División Audiovisual: Irrati, telebista, magneto-soiñu ta magnetoikuskiñak. División Sobax: Elektro kontatzaille eskurakoiak.

KORTEAK, EUSKERA ETA ABAR

Edukazioko Lege berria dala-ta, prokuradore batzuek gogotik egin dute deadar bereziki eta bear bezela, erri-izkuntzen auzia erabaki. Izan ere, ain bidezkoa zan, Españak ONU'ri, etzuela bereizkuntzik egingo irakaskintzan izkuntzeri buruz agindu geroztik.

Baiñan, esatea eta egitea bi gauz oso ezberdiñak dirala, aitortu bear bein eta berriro. Ontaz onartu dana, xetasunik gabeko oiaztzun bat besterik ez da. «Eskualdeetako bereizkuntzak barruen sartuko dirala» aitatu besterik ez du egiten onartu dan lege-zatiak. Eta bide jatorretik joka nai izan duten prokuradoreak, galtzairuzko orma batekin egin dute topo.

Iñolaz ere, zai egon bearko ia zer-nola erabakitzen duan Legeak bere araudi bat, zeatz-meatz garbituz zer esan nai duten «eskualdeetako bereizkuntzak» bat, zeatz-meatz garbituz zer esan nai duten «eskualdeetako bereizkuntzak» eta zer izango dan «barruan sartze ori». Baiñan betikoa: gerotik gerora!

Gutxienez bederen, Legearen atarian, izkuntz ezberdiñ aukiko errespetoa agertuaz, agiri zorrotz eta garbi bat egin izan bazuten, zerbait izango zan. Ori egiñean, kulturazko kolonizatzearen erreze-loa estaliko zuan batetik eta alkarizketa giro bat sortzeko oinkada bat aurreratu bestetik.

Oraingoan ordea, 367'garrengo editorialean agertu genitun zailantzak bete dirala dakusgu. Batasun jatorra uxatuaz, batakerezko tenplu sakratuaren zaindarien atera zaizkigu plazara, jaso zuten estadu-nazionalismoaren defentsan.

Aski eta geiegi dugu Muñoz Alonso'ren bizpauri itz gogoratzearekin: «Kontu gero, izkuntza artueman bide bakarrik dala sinisten. Animara irixteko bide ere ba da, eta orregaitik animaren birusetak sartzeko bide ere bai. Ez dut uste, izkuntza Españaren batasuna austeko erabilili nai dutenei mesedeak egiten ibilli bear dugunik».

Gu ere jeiki gindezke esankizun oien aurka España guzian, altxa diran ainbat eta ainbatekin. Ez ordea; naiago dugu ixildu. Baiñan ez diegu pakean utziko euskera altxor edo bitxi bat dalako defenditzen dutenei. Garbi itzegingo dugu oien aurka.

Altxorrek eta bitxiak bitritetan jarri edo lurpean gorde oi dira. Auxe nai lukete noski, gure arteko aberrikerizko estadu-zaleak. Baiñan ez. Gure euskal kulturak barru-eragiña darama bere baloreetan; gogozko indar bizia du bere zaiñetan. Orregaitik ez dugu onartzen salazten dugun planteamentu oker ori. Bestelako egokieraz aztertu bearrekoa dugu.

Estadu-nazionalistaren aurka idatzi berri du lantxo mamitsu bat, Europaren federazale dan Denis de Rougemont-ek. Oso ezaguna eta famatu European gai onan. Onek, idazburutzat, «NOS PRECIEUSSES DIVERSITES» (GURE BEREIZKUNTZA ZORAGARRIAK), argitaratu du «30 jours d'Europe» aldizkarian. Ara zer dion:

«Nazio itzaren esanaia, XIX gizaldiak estadutu aurretik, izkuntz eta etnietan oinarrizten zan. Nazio-nortasunak errespetatzea, Bre- tania, Eskozia, Euskal Erria, Gales Erria, Kataluña, Okzitania, Alsazia eta abar, errespetatzea da, Baiñan, beren «NORTASUN SINTETI- KOA» Europa Berria egitean, errespetatzea eskatzen duten fran- tzes, españar eta ingles estaduak, indarraren eragiñez alkatu di- tuzten nazioen egizko nortasuna ukatuz, osotu dira.»

«Nazio-nortasun auzia, European federatzeari lotua dago. Bereiz- kuntzekiko erespetoan eta ez Napoleonen eredura egindako esta- duetan».

Erabat urekin gaude, Rougemont!

ESNEA DALA-TA

«Kezkak» izan zitekean idazlan- to onen izenburua. Esnearen pre- zioa dalata sortu zaizkidan kezka batzuk, azaldu nai baitituzke emen. Baiñan «kezkak» Z. Argian Gazta- ñagak idazten ditu ta bego izenburu ori arentzat.

Esneari salneurria 5,50 peza jarri diote. Ta baserritarrek 22 errealetan saldu bearra dauka.

Baserriak, aspalditxotik ari dira, banaka-banaka ustutzen; orain sail- ka, burrustadan, ustuko dira. Izan ere lepotik soka erantsi, zintzilikatu, ta ito dituzte.

Lepotik soka erastea, ganadutara, esne-beitara jarri-araztea da.

Esnetara ta esne-beiekin ari dan baserritarrek, goizean goiz jeiki bear du egunero: 6'etan edo 5'etan.

Leenbizi beiak jetzi, ekin aldi bat ona, gero esneak artu ta kamiño er- tzeratatzeko. Ordurako atera bear dira, bestela etxean gelditu ta alpe- rrik galduko zaizkio esneak.

Letxeroak goiz ibiltzen dira, 6'etan asten dira ta 8'etarako askok buka- tzen dituzte biltze lanak.

Ta pentsatu ordubete edo biko saioa egin bear duala baserritarrek goizean letxeroarekin topatzeko.

Sokaren bigarren lazoa.

Esne-beiak beren ordutan goarna- tu ta beren ordutan jetzi, egin bear dira. Ta egunero jai ta aste.

Au zenbaterainoko lotura dan, proatu gabe, ez da erraz jakiten.

Baserritarrek ez dauka iganderik. Ez dago larunbat egu-ardian makina gelditu ta astelehen goiza arte jai egi- terik. Ez dago egun bat osoa jai artzerik. Goizean lanak egin-da etxe- tik irten bada ere, arratsaldean beiak jeitzeko garairako, an joan bearko du etxera.

Au, asteleenetan, Tolosako perian, ikusten da garbi. Leen baiño jende geixeago etorriko da goizetik peri- ra, baiña arratsaldean 6'etatik 7'ak bitartean sasoioko gizon guztiak alde- giten dute.

Zertara? beiak jeitzera.

Sokaren irugarren lazoa.

Esne beiak ez dago belar utsare- kin goarnatzerik.

Pentsua eman bear zaie.

Pentsurik ematen ez badie, laster da ez esne ta ez bei. Beia argal- duko da, antzutuko da, gaixotuko da ta kitto. Ta pentsua ematen ba- die, esneak ekarria pentsuak eraman. Ara or lazoa.

Zergatik jarri da baserritarra es- netara?

Zergatik sartu da lazo ortan?

Salmenta, esnearekin bakarrik dau- kalako organizatua.

Esne gutxi ala asko izan, kami- ñora atera ta enpleatuta dauka. Ta besterik ezer ez, ez txekorrik, ez fru- tarik, ez barazkirik, ez ezer.

Orain sokari beste muturretik tira diote ta baseerritarra zintzilikatu ta ito egin dute

Bizi-modua garestitu da, pentsua, beiak ta gainarakoak igo dira ta esnea 5,50'etan geratu da.

Esnea salneurri ortan salduta, ka- leko langille baten zortzi orduko jor- nala irabazi aal dezakete?

Ezetx diote.

Ordun zertarako lan egin egunean 12 ordu?

Ta goizean goiz desgaraian asita? ta jai ta aste bein ere opor egin gabe?

AZALDEGI

KEZKAK

OIANEKO JAUN EDO... ONELAKOA

Gaztañaga-k

Izendatu ere baiño leen, nor ez ote da oartu, zein adierazi nai nu- kean? Aoz ao darabilkigun eta iz- parringi guztietan arkitzen dugun «Urtain», noski.

«Oianeko jaun edo... onelakoa» deitzen dio Urtaini Summers zine- gilleak. Ondo esana, gaiñera. Dei- tura orixe dagokio nere iritzian ere: «Oianeko jaun».

Laburkiago eta euskal-kutsu geia- goz esanda, berri, «Basajaun» ipi- ñiko nioke deituratzat gaur gaztele- raz dagon zinema oni, iñoiz edo bein euskeraz emango balute.

—o0o—

Oianeko jaun edo Basajaun...

Ainbeste burruka eta elkar-jotze... ainbat eta ainbat aurpegi ukabilka- daz dana itusitu eta puskatuak... ezin kontatzen giza-iltze...

Bene-benetan basati eta abereki agertzen gera gizakiok pelikularek asieratik azkenean: «desapiyoka»... joka... elkar-iltzen...

A zer naigabea, ikusle askorenizat! Urtain ikustea beste amesik gabe joandakoentzat; beti joka, beti mu- tur-joka, beti garaille ikusi-zaleen- tzat; asperitu gabe Urtain ikusten egotera joandakoentzat.

«Au aal zan guztia?» esanaz gel- ditu bear askok eta askok. Izan ere, Urtainez gaiñera beste gauza asko azaltzen da begien aurrera. Zenbait aldiz, gure besatikeria gogorki sala- tzen duten gertaera garrazak ere agertzen bait dira.

—o0o—

Oianeko jaun edo Basajaun...

Oianeko giroan... basatien artean... jakina!, basa-legoa nagusi: indarra gaillen, indarra garaille.

Eta onan Urtainek ez du errurik. Sasoi gañezka, indarra giza-neur- riz gain... ori dana bai, berekin du Urtainek.

Bide ortara sar-erazi dutenek dute errua. Obeto esanda, guztioak dugu errua: danok gera burruka-gose, da- nok indar-zale; azkenean, danok ge- ra naioko basati eta danok makurtzen ditugu geuron buruak, biotzak, di- ruak, itzak eta orduak; dana makur- tzen dugu Basajanu baten oinetan.

Sumers'en pelikula ez du zorame- nerako biderik ematen. Eta ez du au alderdi txarra: itxumenezko gure zo- ramenari euri-jasara euri-zaparrada otz-otza botatzen dio, esnatu gaite- zen edo...

Beste alderdi bai, ordea, oso ta- malgarria arkitu diot: dana gaztele- raz itzezin-eraztea. Izan ere, Urtain eta bere sendia gazteleaz itzegiera beartzen ditu, euskeraz aixago itze- gin zezaketen arren.

Pelikula au beste izkuntzatarra biur- tzen baldin bada, asmatu-eziñik ga- beko izketa jatorrean mintzatu-ko di- ra danak. Bitartean, euskeraz itze- giteko ordez, gazteleaz itzezin-eraz- ten dietenean, itz-erdika jardun bear.

Gaiñera, euskal-girotik ez diot ba- tere nabaitu. Ez ote zezakean sarbi- derik izan iñola ere gure euskal- musikak? Gaiñerik-bat Gipuzkoan gertatzen dira pelikulako gora-bee- rak eta emengo jendeak agertzen di- ra. Giroa, ordea, zeoro arrotza da guretzat.

—o0o—

Pelikulaz aparte, izparringi eta be- rri-emalleen mauka! Eta, izkutua- goan bederen, beste askoren poza!

«Panem et circenses» ots, «ogia eta kirolak». Ez da Erromatarren garaiko gaitza bakarrik. Orta gaur ere bizi-bizirik. Begiak zabaltzea bes-

te gabe, naioko garbi ikus ditek- en gauza. Baiña... ortantxe dago kokka! Begiak ezin ondo zabaldu.

Ogia, ogi koskorra, gogorragoa eta obe. Zertarako? Aoa beletzeko... aoa itxi-erazteko... itzik atera-eziña iza- teko...

Kirolak, zorioneko kirolak eta jo- kuak! Ba dute beren garrantzia, ezin ukatu. Baiñan beren tokian. Atenas- darrek ere ba zituzten indaritsuak, kirolzale trebeak. Ez ziran, ordea, kirolen dizdiraz itsutu. Aldi berean, jakintsurik aski sortu zedin, baita jakintza-giro egokia ere antolatu zuan Atenasgo erriak.

Eta orra gu kirolez itsuturik. Mun- duan beste ezer garrantzizkorik ez balitz bezela; eguzkipean beste ara- zo larririk ez balego bezela; gure errian ezerean bearrik ez bageneuka bezelaxe.

Ederki gagoz. Ba dugu ogia, aoa itxeko aña beintzat. Ba dugu kirol- lik aski gure begien betegarri eta zoramenarako, besterik ezer ikus ez dezagun. Zer geiago bear dugu?

—o0o—

Eta orra, lortu bear zana lortu! Danok zoriontsu. Zer geiago bear genduan, kezka guztiak uxatzeko eta arazo guztiak aaztutzeko?

Aaztu ditugu espetxeak eta zigo- rrak, aaztu ditugu langilleen opor- ketak, baserritarren galerak eta es- ne-botatzeak, aaztu ditugu eskubi- deak, aaztu gure Euskera eta gure erria...

Orra giputz bat, euskaldun bat Eu- ropako txapeldun.

Txapel ori ez da, noski, egiaren eta zuzentasunaren aldeko burrukan irabazia; eta ez da jakinduriz irab- azia ere. Mutur-jokan gaillendu da, mutur-jokan da txapeldun. Baiñan zer? Nagusi da beintzat eta txapeldun!

Ez dugu geiagoren bearrik. Txa pelketa orrek jasoko du gure erria eta txapel orrek eutsiko dio bizirik eta indaritsu gure Euskerari. Orrek konponduko du guztia gure artean.

«Europako txapeldun» izate orrek, Urtain bezela, ba dirudi gu ere zeoro «europar» bihurtu gaituela. Zestuar eta giputz eta euskaldun dala aaztu- erazi egin dio txapeldun Urtaini. Eta gu ere ez dakit nora begira gabiltzan. Txapelak txapel, eutsiko bagenio eutsi buruari!

zeruko

ARGIA

Zuzendaria:

MIREN JONE AZURZA ARISTEGIETA

Naparroko-Kantauriko ta Ara- goiko Kaputxinoak argitaratua (Carlos III, 22 - Pamplona)

DONOSTIA'n:

Oquendo, 22 - Telf. 26666

ARPIDE SARIA:

Barruan ... 215 pezeta

Korreko batasun- netako errietan. 265

Atzerrietako bes- te errietan ... 285

Aidez Aurrez galdetu.

Salmentan (Ale bakoitza) ... 5 pezeta

NORBERE IZKUNTZAN ESKOLATU

Lurkera: mendi eta sakonak, ibar eta ordeak, itsaso eta ibaiak, egu- raldi eta kolore zuaitz eta loreak, arazo eta lanak izketan ari zaizkio gizakiari.

Izadiagandik ere ikasten du gi- zonak. Eta ez gutxi. Maixu ona du. Izadiak, lurkerak, bizierak pen- tsaera jakin bat ematen dizute. Baiña itzik gabe ezin pentsatu. Be- rea du pentsamentuak itza. Pen- tsaerak, berri, izkera bear du. Pen- tsaerak eta izkerak gizakera jakin bat sortzen dute.

Aurrekoengandik datorkigun pen- tsaera-izkera-izakera au edertu, in- dardu eta aberastu egin bear dute ondorengoek.

Ortarako, ordea, naitanaiezkoa duzu irrati, izparringi, urrutikuskiñ eta eskoletan izkuntza arrotzekin ez zapuztea.

Izkuntza berezi bat sortu arazi duan izadi orren arira eskolatuak izan bear dugu. Euskal-gizakiak eus- kal-giro eta arnasa bear ditu etxean, eskolan, lantokian, jolasetan, libu- ruetan, elizan eta toki guztietan gi- zon osoa izan nai badu.

Giro ori izan ezik gizakia urri- tzen, biurritzen, antzutzen, eta de- segiten ari gera. Nor izan dedin laguntzeko ordez, nor-izateko zail- tasunak ezartzen.

Pentsaera, izkera eta gizakera ja- kin batean lantzen ez dugun giza- kia «mamu» eta «robot» bat egiten ari gera. Utsa dan norbait edo obe- to esanda utsa dan zerbait egi- ten dugu.

Iñungo izkuntzarik zapaltzea onar- tzen ez duan O.N.U.'rekin itun-be- rritzea egin du oraindik-orain Es- pañak. Bakoitzaren izkuntzari es- koletan eman bear zaion indarra bein eta berriz gogorazten digun U.N.E.S.C.O. elkarrean barruan dago.

Bakoitzak bere izkuntzan eskola- tua izan bear duala erakusten digu Elizak.

An eta emen sarritan egin da oi- u erri bakoitzaren izkuntzaren al- de izparringietan.

Au guzia onartu eta bete ara- ziko zukean lege egoki baten billa abiatuturik zegoen Gobernuak.

Ez du, ordea, bear bezelako gi- rorik arkitu kortesetan. Negarga- rria!

«Muñoz Alonso izan zan zorigai- zto itz aukeratu zituana: «Ez uste izan elkarrekin ulertzeko bi- dea bakarrik danik izkuntza. Arima- ren barruan sartzeko bidea ere ba- da. Baita zornea sartzeko zirikitu ere. Eta Españaren batasunaren aurka erabiliko dan izkuntzari me- sedeak egiteko ez gaude» («El Pen- samiento Navarro»).

Gogor mintzatu dira eguneroakoak Muñoz Alonsoren itz trakeat eta mingarrien aurka. Errialdeak zapal- duaz «contra natura» agindu du- ten agintariak sortu dutela zorne ori erantzuten dio madrildar Fan- jul jaunak.

Izan dira, bai, zentzudunak ba- tzarreen bertan ere. Eta ez Kata- luña eta Euskalerrikoak bakarrik. Baita Kastillaren biotzean bizi di- ranak ere.

«Muñoz Alonso oso azkarra izan- go da, baiña ez diot ezer ulertzen» dio Ballarin'ek.

Ateraldi ori egin bear aal zan bada orain? Lagunaren izaera za- palduaz egin nai dan elkartasunari beste izen bat zor zaio: **norbere- kokeria**. Laguna il eta norbera gai- llendu ara zer-nolako bidea elkar- tasuna sortzeko? Lagunaren izaera eta nortasuna aitortuaz bakarrik egin ditek eglazko elkartasuna.

«Kortesetan arrera onegia izan ez badu ere, erri-izkuntzei buruz, legea beteazteko araudia iritzi zabalekoa izango dala uste dugu» («El Diario Vasco»).

«Oraindik ez da berandu. Zuzen- du ditek. Zalantzarik gabe merezi duten tokia eskeñi dezaiekegu erri- izkuntzei» («Nuevo Diario»).

Ala bedi,

M. ATXAGA

Euskalerritik begira...

EZIKETA LEGEARI JARRAITUZ

Lehenago ere aipatu izan degu eziketa lege berria, ta berriro gai bera hartu det gaurko lan honarako. Izan ere lege hori dala ta azaltzen zaizkigun iritziak oso interesgarriak ditugu eziketa arloan datorkigunari antz emateko.

Hasieratik, izkuntzari buruz sortu zan eztabaidak, batzuen eta besteen pentsakera desberdiña dargigute. Batzuek lege proiektuan argi ta garbi jarri zedilla eskatzen zuten. Besteak, ordea, eskualdeari buruz egiten zuten aipamenakin neikoa zala zioten, eskualdearen nortasunak izkuntza eskatzen duala esanaz.

Bada beste puntu bat ere eztabaidarik aski sortarazi duana: eziketa gaiean gobernuaren eskuarte neurtzean batez ere. Dударik ez dago, gobernuak gero ta gehiagoko indarra dauka egungo gizartean. Bainan eziketa gaiean zelakoa da bere egitekoa? Bera al da danak zuzendu ta kontrolatu behar dituna? Bitartekoak egin lezatekena nun gelditzen da?

Estadu barruan, situazioak ain desberdiñak izanik, zergatik danak bide estu batetik abiatuaz? Edukazio antolamenduetan ez al dute pluralismo bat onhartu behar? Programak eta egiturak zelan zuzendu, berari bururatu zaien eran, ala herriari dagokion moduan? Eziketa alorrsan zer da gogoan daukatena? Jakintza antolaketak ala egizko kulturari dagozkienak?

Galdera mordo polita daukagu aurrez-aurre. Zoritxarrez, ez gaude hon-tara ohituak, eta ulergaitzak zaizkigu gai hauek, ez degu bere ondoren-ik behar bezela neurtzen.

Eziketak, persona orokorra osatzeak, jakintza ezezik, kultura eskatzen du, ta kulturak berriz, politika joera. Hauek dituzute, batipbat, banatu ta aldendu eziñeko gauzak. Kulturak personaren eta herriaren nortasuna erakusten digu, ta era berean, politikan har lezaken postura.

Horregatik, bestee lezatekena gobernuak ez du beregain hartu behar, zaintzeko ez bada. Gaiñera, egizko pluralismo ta demokrazi joerarik bai al dute? Eziketak dakarren giroaren aldaketa onhartzeko prest al daude? Hauxe dezute, ixilean, gorderik nahi izan duten puntua. Zezenari adarretik eldu beharrean, ez ote dute berriro «encierro» gisan jarriko?

Prokuradore batek, galdera hau egiten zuan: «Guk hemen esandakoak, sakonki aztertu ondoren, zuzen eta egokiak izanagatik, zertan geldituko dira? gobernuak dirurik eskeiñiko al digu gauzak ondo antolatze-ko eran?». Galdera sakona, gatz eta piperduna, prokuradoreak zuzendutakoa. Behin da berriro, oraingo ametsa, geroko ezetza, ez ote da gertatuko?

Dakusgunez, gaurko saioa galderaz bete dajoakit. Ez pentsa, ordea, danak egiñak dituenik, ez nik, ezta irakurleak ere. Egun, erdi malleko irakaskintzarik gehiena Eleiz eskolen eskuetan dago. Itxuak ere ikusten duan errealdadea dezute hauxe. Eleiz eskolaz indar handia dute. Hauek lege berria dala ta nola jarraituko ote dute? Eleiza, batez ere behartsua- ren serbitzuan badago, ez du sentidurik bere eskolik gehientsuenak abe- ratskumeentzat edukitzea, beste bide batetik abiatu behar dira, Berri Onak aldarrikatu izan digun bide zuzen eta jatorretik. Gerora segi ta iraungo badute, gobernuaren laguntzarik izango al dute?

Lege-egitamu edo proiektua eztabaida bizian dauzkagu Korteetan, gel- diro dijoa azterketa, Iritzi desberdiñak ez da palta, talde txiki batek txertu ta arnas berri bat eman nahi izan diotela dirudi, bainan gehienak ez du eraberritze handirik maite.

Zugaitza bere fruituak erakusten du, heuren egiteeri begira dezalegun.

MIKEL UGALDE

ETXEAN SERBITZEKO

euskera dakian neska eskatzen degu

Donostian bizitzeko

Urrut.: 16814 - DONOSTIA

IZKUNTZAK

ETXEKO

Kortetako Batzorde bat, Eziera-
Legia aztertzen ari da. Ta lege onen
lenengo ataka aiatzerakoan, Sendi-
ordezkari dan Leridako aldun dan
Viola jaunak, Gipuzkoako aldun dan
Eskudorekin batera, zuzenketa bat
eskatu zuan. Alegia, ataka orretan,
«Etxeko Izkuntzak» (gure artean ka-
talana, gallegoa ta euskera) garbiago
aita zitezela.

—o0o—

«Etxeko izkuntzak» izan ere, mun-
duko kondairan gertakizun beneta-
koak dira Eskualdetako izkuntzak,
ez dute iñor zematzen, ez iñori ame-
nazurik egiten. Baiñan bai alde gu-
zietako jendeak elkaritzen. Eta bai
politika aldetik, bai kondaira alde-
tik, gizalditan mamitu diran errieta-
ko izkuntzak, tratu berdiña eskatzen
dute Estadu barruan.

Españiak O. N. U.'rekin oraintza
izenpetua du itunben bat irakaskin-
tza-saillean. Itunben onek izkuntze-
tan tratu berdiña eskatzen du de-
nentzako. UNESCO'n sartuak gaude
ta onek sarri akontsejatu du, «Etxe-
ko Izkuntzak» irakaskintzan erabi-
tze-ko. Azken urte aietako Aita San-
tuek ere, argi ta garbi adierazi dute,
eskueldetako izkuntzak eta jendeak
beren izkuntzan irakaskintza arteko
eskubide osoa dutela.

—o0o—

Baiña oraindik ere, badira eskual-
detak o izkuntzei gorroto ta errezeloa
besterik eskeintzen ez dieten gizonak.
Eta aietako bat izan da komisio
orretan, Adolfo Muñoz Alonso ira-
kaslea, Onak, Viola jaunari erantz-
terakoan, burugabekeri au esan zuan:

«Kontu gero, izkuntza, gauzak
adierazteko bide bakarrik dala si-
nistu! Orrez gaiñera, arimari za-
baltzen zaion bidea ere bada. Eta,
nik uste det, Españiako batasunari,
izkuntzak bide dirala, kataskak jar-
tzen dizkinei, ez diegu mesederik
eta laguntasunik eskeiñi bear».

Mingarria da benetan, oraindik ere,
onelako kaskagorrrak munduan
iraitea! Jaunari eskerrak, geroago
ta guxiago dira iritzi ortako gizon
itsuak, eta uste oker oiek garbitzen
ari zaizkigu.

Jakiña! Muñoz Alonsoren ateral-
diak, bere erantzuna sortu du alde
askotan, eta oietako bat «Diario de
Barcelona» eman duana izan da
bere zentzu aundiz. Ona erantzun
onen zati batzuek:

«Españiako batasuna, era askotan
urratzen da. Muñoz Alonsok darabi-
llen bidez, ain zuzen ere, erosoan.
Kortetako izlekuaz baliatu da orta-
rako. Zer gerta begira dagoen entzu-
le paketsu batentzako, oso entreteni-
garri izan ditek-modu au. Baiña al-
di ontako bizigune ontan begiak jo-
sita bizi diranentzako, orrelako itzak,
negargarri utsak dira. Loizatzekoa
izan zan gaiñera, Kortetako sail ba-
tek itz oiek txaloz artzea Ez zan
boto bearririk izan, gaiñera, Kataluña,
Galitzia ta Euskalerririk konpreñdi
zezaten, Kortetan gure auzirik ez
dutela ulertzen».

—o0o—

Viola jaunak, azken aldera, bere
eskabidea atzeratu egin zuan, au esa-
naz: «Nere eskabidea atzeratzera
noa; nere lurreko ei ez bai diet,
emengo ezezkoaren bidez, adierazi
nai, Korte aiek «Etxeko Izkuntzen»
auzirik ez dutela ulertzen».

Batzordearen agiriak, ezer gutxi
eskeintzen badu ere, «eskueldetako
Izkuntzei» buruz, gero zeatzago ta
zabalago eratuko dan Araudiak eta
Legeak, asmo zabalagoak agertuko
ditualakoan gaude. Viola jaunak egin
duan eskaerari obeto erantzunaz, ge-
roko Lege orrek, bide obeak zabal-
dukodituala, uste degu.

(«Diario Vasco» tik jasoa)

SASKI-NASKI

NAFARROA AURRERAPEN-EREDU?

Nafarroako diruketa-eragintza, Go-
bernuagandik etena dabil bere jard-
nean. Orain, bere azpi-egiturak era-
berritzen ari da. Artu duan abiadan,
aurreratzen bada, aurtan, abendua
baiño leenago, Nafarroak bere ete-
kiña «per capita», 1.000 dolarreta-
raño jasoko du. Onela, Españiako
eskueldetan aurrenetakoa gertatuko
da.

Nafarroako joaera onen eragiña,
beste eskualdeetara ere zabal ditek-
ela ta ongarrria litzakela, agirian
gelditu da. Erdiko egiturak, probin-
tziatara aldatzeko dagon aideari as-
ko laguntzen dio Nafarroako aurre-
pena ikusteak. Onela, aurrez dakigu,
probintziatako buru-jabetzak, ez dio-
la kalterik egiten aurrerapenari; ta
ontan nola joka ditek jakiteko bi-
derik ederrera izango da Nafarroan
gertatzen ari dana. Ez degu, beraz,
arrazoirik erditik aginpide ta ardura
batzuek ertzetara, probintziatara al-
datzeko. Ez kaltegarri izango dan
beldurrik.

Lurrak eta beste bizigarriak au-
rrerapenari laguntzen dioten eskual-
deetan, batez ere, saiatu bear degu,
lur-eragintzak berritzen eta alda-
tzen. Ta ortarako, aituak diran gizo-
nak aukeratu bearko lirake; ez ka-
tezo erakundetan lotuak dauden ar-
duradun itxuak.

EUN DA OGEI PEZETA

Gure lurraren aberastasunez gu-
ziok bizi aal bagindezke, zergatik
abertasun oiek guzion artean za-
baldu bearrean, lan-sarien gorakada
alperrikakoak aiatzen ari gero oi-
ka?

«Licinio de la Fuente, ministro
jaunak, au esan zuan Malagan: Lan-
sariarik txikiena euneko emezortzi
jasoa izan da leendik».

«Alde askotatik begiratuta, ba da-
kigu lan-sari au ez dala bizitzeko
laingoa; ta askoz porago jasoko ge-
duan gorago; baiña beste aldetik
ere, egia da, lan-sariaren jasoerak
berekin dakarrela diru-kontuen al-
daketa berria ere. Ta Gobernuaren
egitekoa da, erri osoaren eta langi-
lle beraien kalteko letorken diru-
igoera bat eragotzea ere».

«Erri bateko gizonak, beren bizi-
modurako naikoa ez duten diru-or-
dena, giza-mailla gordetzeko lain ez
lan-sariari eustea, «ordena» jatorra
aal da?... Politika alde batera utzi-
ta, alde batetik, goikoentzat irabazi
ederrak, txalet ikuskarriak, ondartza
ta mendietan jasotzen badira; ta
beste aldetik, bekoentzat, gaizki
jateak gaizki jasteak, gaizki irakur-
tzeak, eta aterpe eskasak eskein-
tzen badira, eralguntza egokia mol-
datu bearko da, eraguntza berrien
bat, (bai bait-dira egokiagoak ere),
«royaltiak» ordaintzen ibilli gabe».

Onela Juan Parejo'k
«VIDA NUEVA»-N

POLONIAKO ERRI BATEAN, DACHAU'KO PRESOEN ZERRENDA AGERTU DA

(Ettore Petta'k «El Corriere della
Sera»-ran Efe albiste-emaillearen bi-
tarte- au jakinazten digu:.)

Polonian arkitu dute Dachauko
espetxeratu- en izen zerrenda ia osoa.
Berri au Varsovian gaur zabaldu da.
Zerrenda orretan leenengotik asi
ta 149.268'garreneraño ko lista ir-
kurtzen da. Poloniako Arduradun Na-

gusiak, oso arkitze garratzitsutza-
jo du izen-zerrenda au.

Orain, diotenez, millaka pertsonen
burubidea ta egoera, orain arte eze-
zagunak ziranak, argitu aal izango
omen dira. Zerrenda orrekin batean,
ogei ta bost urteren buruan, agiriz
betetako sei kutxa, eta 16 pakete
izenez betetakoak azaldu dira. Pa-
kete aietan, ara eltzen ziran espe-
txeratu- en izenak irakurtzen dira. Ta
beste lau bildutan, oso lodiak auek
ere, presondegi aretan illak izan zi-
ran poloniar eta juduen izenak ja-
rriak ditugu.

Lachau'ko agiri auek, Poloniako
prisionero batek jaso ta izkutatu
bide zituan bere etxean, iñori esan
gabe. Josef Batory du izena gorde-
tzaille onek, eta Scheidemuehi, bere
erriko bizilekura eramane zituan pa-
perok, Joan dan Azaroan, gizon au
il zanean; onen andre-ak paperok
agintariei erakutsi dizkie.

KORROA GARESTITZEA

«Informaciones»-tik artzen degu
onoko au:

«1969'gerren urteko abenduaren
31'rarte, Gibraltarko lana galdu zu-
tenen artean, 863.615.000 pezeta ba-
natu ziran. 863 milloi oiek, Lan-
Babes», eko diru-moltsotik ordaindu
dira. Arrazkero, bederatzi illabete-
tatik gora igaro arren, «Lan-Babes»
izeneko eralguntzak, ez du xenti-
morik jaso Dirutzako Ministeritza-
tik».

«Galdetzekoa da orain, Ministe-
ritza onak, korreoko silluak geituz
jaso duan guzia, Gibraltarko langi-
lleen artean zabalduko ote duan. Ala
beste gastu batzuetarako zerbait be-
retzat gordeko ote-du Gobernuak?
Bi errealeko sillu-jasotzeak, 1969'
garren urteko bigarren sei illabete-
tan sortu duan kopurua 663 milloi-
koa izan da. Ta 1970'garren urtean
jasoa, 1.450 pezeta ta raño igo da.
Kontu au arifnean egiña da au, bai-
ña Gibraltarko langilleen alde jaso
dan korreo orrek, Gobernuari milla
milloiren irabazia sortu dio. Diru au
ere. Gibraltarren lana galdutako
langilleen eskuetan utziko aal da?».

BRUSELASKO ERABAKIA

«Ya» egunkariak, dionetik:

«Merkatu Batuekin izan degun
itunbena, sal-erosteko saillekoa izan
da, uts-utsik. Ta or-emen gure iz-
kutu ere, geldi zitezkean beste kon-
tu batzuek aiatu diranik ere ez da-
kizkigunak; eta beste batzuek, era-
bakiak izan diranik ere y dakizki-
gunak.

Merkatu Batuak bere nekazaritza
ugariegia dualarik; eta lur-langintza
osoa berriro eratu bearrean dago-
larik, (koipe-gauzak eta aragia ere
ugariegi baitu), ortik ezin ditek
sortu gure nakezaritzaren aurrera-
pena zapuztu dezakean kanpotiko
emaitzen ujola. Merkatu Batuak era-
bakitako prezio merkeenak ez aal-
-dira gure sal-neurriak koloka jar-
tze-koak izango? Ez aal dira gure
laranja ta emaitz garratzak kanpo-
rako bidea zabalik arkitzeko erago-
pen kaltegarria?

Ta batez ere, illabetearen azkene-
rako ezin esan aal dakigute, Bruse-
lasko erabakiok, gure salmenta-gai-
tan zer ondorengo sortuko dizkigu-
ten? Bai guretik kanporako sal-gai-
tan eta bai kanpotik gurerako sal-
-gaietan aldaketak datoz datorren
uda-aurretik. Noiz jakin bear degu
kontu oiek nola geldituko diran?

GUKELESA

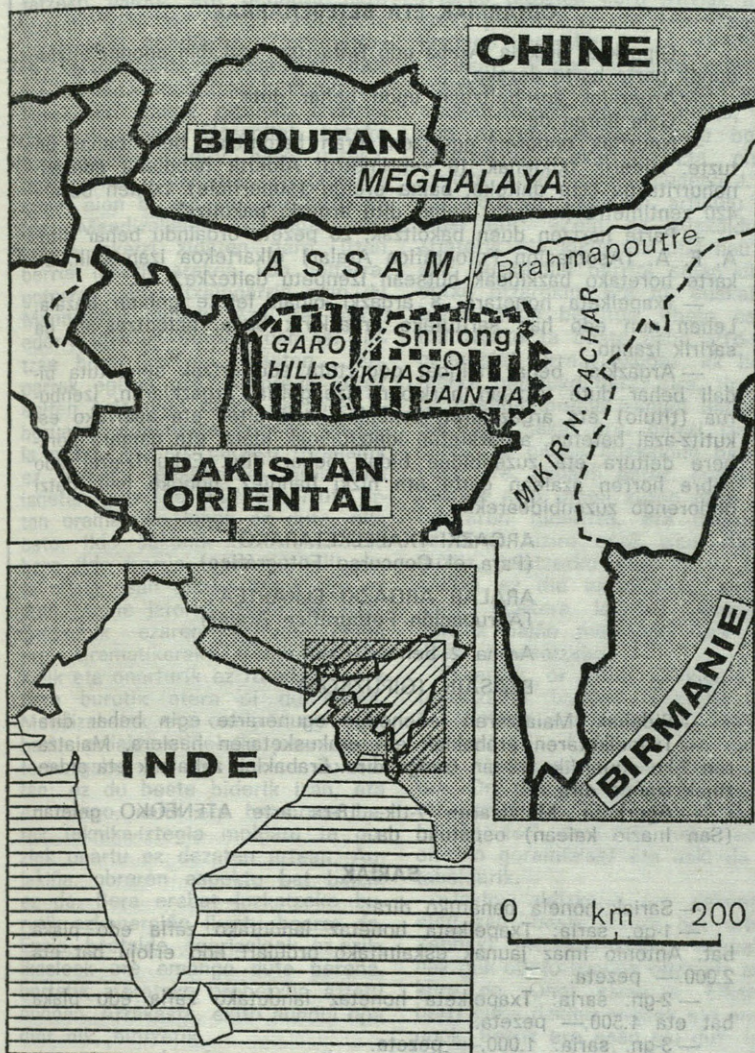

Gipuzkoa'ko ta Nafarroa'ko esne onenakin gertatutako esnekiak:

- Esne Pasturizatua
- Esne soilla (esterilizatua)
- Esne autsa
- Esne-gaiña
- Guriña
- Yogur
- Batiduak

Igara auzoa - Apart. 213 - Urrut. 29060 (lau ari) — DONOSTIA

Estadu berri bat: Megalaya

ASSAM-go MENDITAR
ERRI TXIKIEK ASKA-
TASUNA IRITXI DUTE

Joan dan Abenduko 26-an, Assamgo estatuak lege berri bat agerai zuan. Eta lege berri onek agintzen duenez, Assamgo mendietan arkitzen diran iru eskualdek euren agintari eta barruko-gobernu bereziak izango dituzte emendik aurrera. Iru eskualderen izenak: Khasi, Jaintia eta Garo-Hills. Ipar aldetik Bramaputra esaten zaion ibarra daukate eta beetik berriz, Pakistan, Mikir eta Goiko-Katxar lurraldeak. Jaio berria dan estatuari «Megalaya» deritza.

Aitaturako askatasun lege berri onekin, menditar erri oiei, aspalditik eska oi zuten eskubide bat ematen zale. Izan ere, euren jendeak, oiturrak, izkuntza eta izaera, aldameneko ibarretan bizi diran erriengandik erabat desberdina dira.

Estadu berriak 800.000 bizilagun ditu eta lurrak, ogeita bi mila metrotako zabalerora.

Mikir eta Katxar eskualdeek ez dute askatasun au ifioiz eskatu izan. Indiako Republika aundian, orain arte ez zan olakorik gertatu. Orain emandako askatasun-lege au leenbizikoa da, Indiako eskualdeen artean.

Megalaya estatu berriak bere lege-batza berezia ere izango du. Obeto esan, aukeratu berria du, boto bitartez. Batzarkide geienak partidu altua dan «All Party Hill Leaders Conference» artakoak dira. Buru bezela Williamson An Sangma kapitana artu dute. Berak eta beste bost lagunek osatuko dute buru-batzarra. Eskualde-Gobernuaren bizi-lekua,

Assamgo iri nagusi dan Shillong izango da.

Assamentzat eta Megalayarentzat garrantzi aundikoak gertatzen diran lege berriak, bi estaduetako batzarrak aztertutako izango dira, naiz eta Assamek artu bere gain bi errietako lan aundienak: bideak egitea, janariak ugaltu ta banatzea, tximistindarra eramatea, errien seguridadea lortzea... Baiñan Megalayak berak izango du bere ertzaindi edo polizia.

Megalayak eta Assamek gobernadore nagusi bakarra eta epaitza nagusi bakarra izango dute biezant.

Eskualdeen askatasun bide onan munduko erri asko sartuak dabiliz. Ara emen Indiak eta Indian dagoen Assamek ematen diguten jarraibidea.

GOIZ

IDAZKADITZAREN OARRA

Ahal danik kontu haundiena euki dezagun! Eskerririkasiko idatzi diguzulako. Hemen bearezkoak ditugu holako irakurle burutsuak. Egi osoa zurea bait dezu. Halare eduki zazu gogoan kontuz ibilli be arra daukagula. Zuk aitaturako gai hortaz, Espainiako Ajenziak biali dutena bakarrik esan genezake. Bestalde, astero-koak dakarkin egunetik hamar-hamabi aldez aurretik bialtzen ditugu lanak idazkolara. Gauza asko barkatu beharrak izaten ditugu, beraz, ale bakoitzean. Ahal danik kontu aundienakin ibilli beharra degu, bai!

ZERU TXIKIRIK BA'DA MUNDUAN...

Capri'n ete dago ba? Ala Papeete'n edo Waikiki'n? Oporjeta alai eta zaratsuegag ames badagizu, ta sa-keletik ondo bazabiltz, baliteke. Ala-ta-bere, zeru laburra, bertan-beera laga ta barriz leenera etorri bear. Ara emen, gaur, osoan ez badira bere —aor zer dan besteeri buruz neurtzea— eguneroko izanbearretan bertan bizi diranentzat zeru-txiki irrikagarriak. Orretarako baiña, zerua zelakoa litzaken uste dozuna jakin bear guk: Zuriz jantzi ta aulki ederretan manluraz lagun abesten igaroko dogula uste ete-dozu? Ala janariz betetako maaiaren biran gozokiñez ok egiten? Ala toriadore ta dantzari liraiñez inguratuta jaialdi eten bakoan? Ni neu, Sioux eta Delaware errietako Manitu'ren eiza-zelaiak lakoa, edo gure lurraldeak eraginda, mendi, lats eta pagadiz josia dalakoan nago. Orrenbeste itxaroten badozu, ez daukazu zetan Capri orretzaz ames egin bearrik. Zeure lurraldean, Sark edo Man izaroetan irau-narazo al-izan dauena lortu al-ba'daikuzeu edo leengoa barritu, ez zintzake urrin aurkituko.

Or bere txakurrak ortozik, esango deustazu, ta egia da; izakeraz eta legez obeto izateko gai dirala, gorro-to ta ikusezina, baita agiñeko min eta ezbearrak, ta zergaitik ez? nagikeritik letorkean txirotasuna nabari izango dira, ta beste giro on orreik izan arren, ezin osoan zoriontsu izan.

TXIKIAN GARBI TA INDARTSU

Man izaroa, 50 km. luze ta ogei zabalean, Irish itsa-so erdian dago. Ekosi, Ingland ta Ulster'tik bardintsu aldenduta. Berrogetamar mila biztanle, keltarren jatorrizkoak eta keltarra baita euren izkuntza bere. Abereak, arraiñak eta bedarkiak, onak eta ugariak, jasoten dauez, batez bere erbestera saltzen diran ereinteko ala azitarako errabun eta barazkiak. Oporraldietan bertaraten diran 500.000 ikerleek, etxeko bakoitzarentzat amar dirala, aberastasun ederra dakarte. Giro epela geinbat ta ego aldeko palmondoez inguratutako ondartzak zirikalari badira bere, ba-dauz beste atsegingarri ugari, bata, emen ezagunena doguna, Tourist-Trophy entzutetsua.

Au besterik ez balitz baiña, aspergarri natorkizue. Ara baiña, Man izarotarrak, ez badira beti izan euren buruaren jabe: Bikingarren eskutik Noruegaren men-pean asteko; gero eskotiaren agindupean; urrango Derby ta Salisbury jauntxoan ies leku eta arrezkero, orreik salduta, Bretainia Osotu'ko erregetzaren jabetzan, beti azke bizi izan dira etxe barruan, ta itxuraz, bertako Lege-Biltzar «Tynwald» ori ludian irauten dauen-etatik zaarrena dogu.

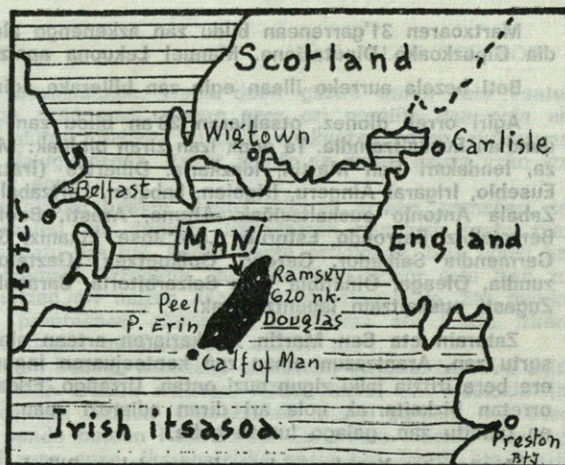
Lege-Biltzar au, iparraldeko erri geienetan lege-zati bitan, etxe bitan bananduta dago. Bata, jakintsuak osatua; bestea, erriak zuzenean autarkiz izentatua. Izarorako legeak ifiori jaramonik egin barik aukeratu dauez eta, ia danak elkar ezagutzen dabela, danontzat egoki diranak onartu aal-izan dauez. Esate baterako, ifiun-gitxitan dan zergarik txikiña eskatzen iakoe; gurasoen-gandiko illondokoak ez daue ezelako zergarik...

ZUUR BAIÑA ZIUR

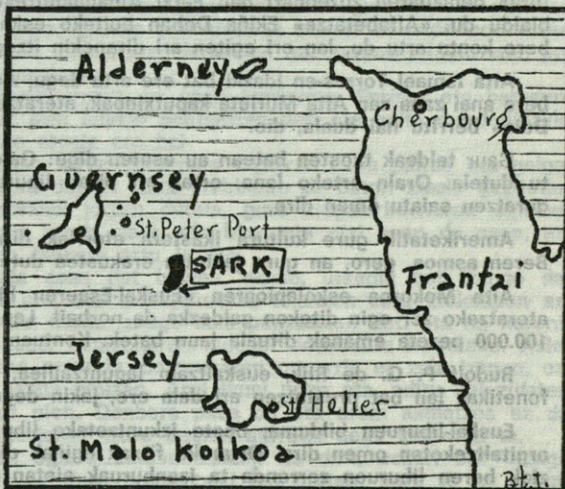
Izarotik at, erbestetarregaz izan bear diran artue-mon eta politika auzietan dago koskea. Onetarikoren bat ez balitz Londresen gogoko, naaspillen bat sortu daike; ta askatasunetik erabat azpiratzeko asmoak esnatu daiketzala ta, ara zer asmatu deuskuen: Londresek, erbestera begira, lege barriak jartzen dauazanean, Man'tarren Biltzarra batzartzen da ta, euren burutik sortutakoa balitz lege, lege berbera onartzen daue eurentzat, ta sortu leikeazan eztabaidak ezebeztu.

Ala-ta-bere, estualdiak izaten dira ifioiz. Atzenengoa ta gogor samarra, orain iru urte sortu zana: Karoliñe izeneko itsasontzia Rotterdam'etik etorrita, Ramsey'ko haian lotu zan. Zer ekarriko ta, bere sabelean irrati-bidalkin bat ekarran. Aldi aretan, BBC'ek ez euan, gazteak orrenbeste maite dauen, soifu barririk emoten, eta Karoliñe'ko irrati gogoz entzuten zan Irish itsa-soko lurraldeetan. Tarteko agiriak zabalduz, aberasteko bidean joazan. Man'tarrak pozik, soifu barriak ezeze, izaroko edertasunen zabalkundea bere egiten eutseen, duan, ezer ordaindu bear barik.

Txindi geiagoren gureak baiña, sakelak zultzen ei-dauz eta Karoliñe'koak agiri ordaintzaleak bultzatu-ta, irrati indartsuagoa egin euen, Inglandia osoan entzuteko ainiakoa. Ta ara nundik, Man txikiaren eta Bretainia Osotu aundiaren arteko surik bako gudua sortu. Man eta, BBC'ek bultzatutako, Londreseko agintarien arteko obeto esateko. Oneik, «anti-pirate» izeneko lege barriaren azpian jarri gura izan euezan. Gure muti-llok, ezetz, euren etxean eurak zirala jaun ta jabe. Azkenerako pakea garatu da: Karoliñe mutututa Rotterdam'era joana da, ta Ramsey'n irrati txikiago bat jarri, Man'tarrak entzun arren izaro nagusietaraino elduko ez dana. Ez dira itxurak galdu, ez eta Man erriaren askatasunik...

MAN izaroa, 50 km. luze ta 20 zabalean.

SARK izaroa, bere 1.000-ra eltzen ez diran bizilagunetik.

BA-DAGO NUN IKASIKO

Channel Islands izeneko izaroegaitik beste ainbeste esan daikugu. Jersey, aundienak; Guernsey, bigarrenak, ta txikietariko Alderney'k bardintsu jokatzen daue, eta esne-bei ederrak lortu aal-izan dauezelako ezagunak doguz mundu osoan.

Ba-da baiña euren artean beste izaro txiki bat, SARK izeneko ta zeru-txikia benetan. Onen berezitasunaz zerbait esan gura neuskizue: Emen bere, abere, nekazari ta arraintza bizibide egokiak dira bertan bizi diran 1.000-ra eltzen ez diran izarotarrantzat. Or ez dabil berebillik, galerazorik dagoz ta, orrenbestean, bur-pil orreln pean ilteko galbiderik ez, ez eta kee zikiñez itoterik. Zerga lege, urteroko oillasko bana ta gari apur bat Lady Sybil Hathaway, 86 urtedun erreginari emon bear izaten deusee. Ortik datorkie baiña, gaur sortu jakoen estualdia. Erregiña zaarra ezeze, ondoezik ebillela ta, orain sei illabete erregetza laga egin euean. Ondorengorik ez dauanetik —lenengoz 400 urtean— alboan dagon Guernsey'ko agintarien eskura doakez, ta ortik, euren izakera aldatu eta zerga —txikiak izan arren— ordaindu bearra ekarri ta okerrera, euren jabetasuna galdu. Estu eta larri ebizela, ara barriz Lady Sybil osasunetik indartu ta bere erregetzari barriz lotuta. Zati baterako beintzat, auzi au zuzendu jakoe, ta gau osoko jaialdi zaratsatu bategaz ospatu daue. Bitartean, oiñardekorik ez izatea nundik zuzenduko eurentariko ikasiak aalegiñetan dabiliz.

Esne-belez zerbait esan dot-eta, ona emen zeaz-tan batzuk: Jersey beia, laru-illuneko uleduna; adarrak aurreruntz etziñak; 450 kl aztun; jaio barrian 25; Urtean buruan, 1550 pitxarkada esne batatz-beste ta % 5,35 guriñetan. Guernsey beia, laru-illun eta mota zuriz jantzia (Baltzez motatua ez da garbia); adarrak leenengo gorutz eta gero aurreruntz etziñak; 500 kl. aztun ta jaio barria 30; Urteko 1820 pitxar (litro bi-koak) ta 180 kl. gurin. Gure erri-bei jatorra bere, esne gurintsuduna izan da. Ez dogu baiña, iparraldekoen abere-ontzerako zaletasunik izan, eta esne-bei ederran saltzaille barik, erbestekoen erosle geratu gara.

BEIZTEGUI

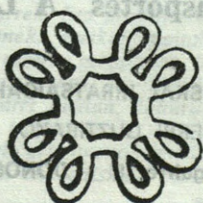
Eskeintzen da

ETXE BIZITZA AMUEBLATUA ERRENDERIN, BASERRIAREN TRUKEN

Ondarrabitik Ernaniko bidean, edo inguru ortan.

Kotxe bidea duela, edo egiteko errex.

Urrutizkiña: 5 51 13

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijon,

Donosti'tik egunero:

Iruña, Bilbao, Gazteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Ali-cante, Murcia, Cartagena, Granada, Almeria'ra.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Eustasio Amilibia, 13 ta 14 - DONOSTIA

Tefnoak: 25.457 eta 26.987

Euskaltzaindia bilduta

Martxoaren 31'garrenean bildu zan azkenengo aldiz Euskaltzaindia Gipuzkoako Diputaziona, Manuel Lekuona apaizaren begiepan.

Beti bezela aurreko illean egin zan billerako agiria, onartu zan.

Agiri orrek dionez, otsaillaren 28'an bildu zan Gipuzkoako Al-dundian Euskaltzaindia. Ta auek izan ziran bilduak: M. Lekuona apaiza, lendakari San Martin, idazkaria, Dihartze (Iratzeder), Erkiaga Eusebio, Irigarai Aingeru, Irigoien, Labaien, Lartzabal, Villasante eta Zabala Antonio euskaltzainak. Altuna, Aresti, Beobide, Berriatua, Berrojalbiz, Berrondo, Estornes Lasa Jose, Etxaniz, Garmendia Juan, Garmendia Salvador, Gereño, Goikoetxea (Gaztelu), Kintana, Li-zundia, Oleaga, Oñatibia Yon, Saizarbitoria, Sarasola, Zatarain eta Zugasti euskaltzain laguntzailleak.

Zatarain eta San Martin idazkariaren artean alako ezpai txikia sortu zan, Arantzazun eman zan kontsejuaren inguru. Iratzederrek ere bere iritzia jalki zigun auzi ontan. Urrengo, Erkiaga jaunak, auzi orretan bizkaitarrak nola ari diran adierazi zuan. «H»ren kontua an gelditu zan, geiago luzatu gabe.

Arenaza'tar Yosuk ere bere kexua dakar, Bilboko orri ta izparrin-gietan azaldu diran esan batzuei buruz. Gauzak pakeagatik bertan bera lagatzea obe zala-ta ortan itu zan kontu au.

Debako «Asociación para el Fomento de la Enseñanza y la Cul-tura» delakoaren zuzendari dan Patxi Aldabaldetrekuk, eskutitz bat bialdu du, «Alfabetatze» Ekiña Deban egiteko eskatuaz. Idazkariak bere kontu artu du, lan ori egiten ari diranekin itzegitea.

Aita Ismael Torres-en idazki bat ere artu degu, Aguraindik. Onek, bere anai zana zan Aita Murieta kaputxinoak, ateratzen zuan «Umeen Deia» berritu nai duala, dio.

Gaur taldeak txosten batean au esaten digu: Galdekizun bat era-tu dutela. Orain arteko lana, ortaz ari diran liburuen bilduma in-gurutzen saiatu omen dira.

Ameriketarik gure kultura ikastera etorriak dira jaun batzuek. Beren asmoa, gero, an gure jakintza erakustea dute jaun auek.

Aita Mokoroa eskolapioaren «Euskal-Esaeren bilduma» aurrera ateratzeko zer egin dute galdezka da norbait. Lan ori argitaltzeko 100.000 pezeta emanak dituala jaun batek. Kontuan artu da au ere.

Rudolf P. G. de Rijk, euskaltzain laguntzaillea, Bizkaiko euskal fonetikaz lan bat prestatzen ari dala ere, jakin degu.

Euskal-liburuen bilduma, beste izkuntzetako liburuenekin batera argitaltzekotan omen dira. Ortarako fitxak egiñak dira, ta egille gu-ziak beren liburuen zerrenda ta izenburuak aietan jarri ditzaketela esaten zaigu.

Lizundia idazkari-ordeak, Euskaltzaindiko etxean egiten ari diran zaar-berritze lanen berri eman zigun. Lan oiek ordaintzeko, Langi-llen Kutxa Errikoiki (Caja Laboral Popular), 100.000 pezeta ema-nak omen ditu.

— 1969'garren urteko EUSKERA aldizkarira, Haritschelhar jaunak Etxahun'i buruzko bere lana bialdu du.

— Idazkari jaunak dio, kargudunak berritzeko epea beteta da-goela. Berak bere kargua uzteko asmoa agertzen du; ta ala egingo duala, karguak beritzen ez badira.

Eta betiko otoitzez bukatu genduan Billera.

ETXANIZ'TAR NEMESIO

ULAZIA-k ALA DIO...

(Donostiko Aiuntamentupean)

Margolarigintzaren berri jakin nai ta Ulazia, Donosti anbizi danarenga-na joan naiz. Zer esana ba omen duela, ta. Ala dio:

—Oiek bai pintatzaileak, oiek...

(Liburu pillaren artean agiri da).

—Zu ere ez omen zera erabat mo-tela...

—Asiera-asieran nago, ez beste-rik; eskua lasatu bear, ta aalegiñak egiten ditut.

—Alare, zure jokaera berezia izan-go da, noski.

—Saiatu egiten naiz; nere bidetik aal dedan zuzenena joaten saiatzen naiz. Euskalerriarenganako maitasu-nak bultzata ari naiz.

—Sero xamarra zerala iruditzen zait.

—Bai; orregatik, kopeta gelegi ez illuntzearren, bi aldetatik saiatzen naiz; lagunartean eta margolarigin-tzan.

—Zer nolako lagunak dituzu?

—Borondate oneko lagunak; asko, eritilariak, artistak.

—Zer ikusirik ba du, orduan, zu-re pintaketak eta zure lagunarteak?

—Gaur egunean, bai; ez, ordea, derrigorrez. Artisten artean arkitu ditut lagunak eta pozik nago. Ar-tista ez diranekin ere bai, boronda-te onez dabilzanean.

—Zergatik ori?

—Amorrizi egiten didate zenbai-tzuk. Bai sasi jakintsuek ta bai ez jakiñek. Ez dakit zergatik.

—Pinturakin poztutzen aal zera?

—Gogoa jaso egiten dit. Ez dau-kat aukera gelegi, baiña al dedan gu-zietan saiatzen naiz. Ta ez alperrik, orainarte beintzat.

—Margolari izateko gizatasun be-rezia bear aal da?

—Oso zuzenak ez diranak ere eza-

Eskuz lasatu bear...

gutzen ditut; alare, beti du zer esa-na artistak bolara txarra igaro on-doren.

—Inguruan giro txarra nabaitzen dutelako ote?

—Inguruko gizarte-giroak ez dio, ez, asko laguntzen artistari.

—Artista zuzena izatea meritu aun-dia izango da, orduan...

—Ez txikia batzutan.

—Aurrera, ba, ta zorionak.

—Milla esker; Ta ez aaztu: asiera-asieran nago.

OTALORA

Oar sorta

39. Euskal Idazleak Auiamendiren Enziklopedian.

Julen Abando «Erletxue»,
Anbroasio Abasolo,
Abbadie Antoine,
Abbadie Arnaud,
Abbadie Arnaud-Michel (Ras Mi-
kael),
Abbadie Charles,
Antonio Aboitz,
Jon Adarraga,
Adema «Zaldubi»,
Agerre «Gurbindo»,
Aginaga,
Arnaud Agirre (Anai Jubenal-
Martyri),
Franzisko Agirre,
Jorge Agirre,
Agirre «Lizardi»,
Agirre Asteasukoa, Joan Batista,
Agirre Mari-Dolores,
Agirre Antia,
Txomin Agirre,
Agirre Bergara,
Agirre Gisasola,
Agirre «Barrensoro»,
Agirretxe «Atarre»,
Aizkibel,
Alberdi Arregi, Antoliñ,
Albizuri,
Aldave «Moko-zorrotz»,
Blas Alegrikoa,
Althabe, Jean-Batis,
Altube Sebero,
Patxi Altuna,
Alustiza «Astiri»,
Toribio Alzaga Anabitarte,
Pedro Joseph Alzaval Murgia,
Alzola «Bitaño»,
Alzola Lizundia, Eustaji,
Allen Osborn,
Zeferino Iarraga,
«Amagoya»,
Andres de Amas,
Amezaga'tar Bingen,

Ampuero, eta beste
euskal idazle batzuk agertzen dira
«Enciclopedia General del País
Vasco» agertu barria dan leenen-
goko tomoan.

Aire «Xalbador», eta beste ber-tsolari asko be bai, agertzen dira bertan. Aita Antxon Zavalaren es-kutik datoz. Ez dira idazle izan bertsolari danak, baiña moduren batean eldu badira izkuntza idatzi-
ra euren bertsuak, bertsolaria da bere bertsuen jabe eta egille, al-datzaile beste esku batek egin arren. Izena bakarrik gelditu da beste bertsolari batzuekin; euren bertsuak ez dira gorde.

Bertsolariak be sartu bear ote-dira Euskal Idazleen Itzegi Nagu-sia egite orduan? Errikoi-literatura saillean baietz uste dot, erriaren aotan kantetan badira euren ber-tsuak, edo idaztera eldu badira. Eta besteekin zer? (Izena bakarrik dakigunakin esan gure dot). Eran-tzun iritzia gura neuke.

Eta galdera au zergaitik? Ba, Enziklopedia au argitaratzen asi dan ezkerro (Jon Bilbao-ren Euzko-Bibli-
grafia be laster dator, egun batzuk barru), Euskal Literaturako Idazleen Itzegi Nagusia egiten asteko ordua eldu dalako. Literaturaren atze edo kondaira-edestia ez dot esan nai, Enziklopedia onen bigarren atalean, monografia atalean dator ori, eta agertu zan leenengo tomoa joan dan urtean. Beste gauza bat da idaz-
leen itzegia.

Gauza bat ikusten da garbi: Eus-kal Kulturaren maila on bat ager-tzen asi dala, bibliografi eta bil-dumen bidez. Auiamendiren Enzi-klopedi au oñarri on bat dogu, bide barriak zabalduteko. Euskal Unibersidadea datorrenarako, ez da laguntza txikia izango.

ARRIURDIN

ERAMAN - EKARRI'rako

AGENCIA

Transportes A L E

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Iparraquirre, 8 - DONOSTIA

Beasaingo VIII-garren eta hego Euskalerriko II-garren Argazki Txapelketa

Beasaingo Argazki Elkarteak, herriko jai nagusiak dirala eta Argazki Txapelketa bat antolatu da.

OINARRIAK ETA BETEBEHARRAK

— Gipuzkoa, Bizkaia, Araba edo Nafarroan bizi dan edonor afizio-dunek parte hartu dezake.

— Argazkiak zuri-beltzean egon behar dute.

— Gaia libre da.

— Neurriak ondoren agertzen diran baldintzak bete behar di-tuzte. Alderik txikienak 18 zentimetro. Alderik handiena edozein nehurritakoa izan daiteke, baina eremu (superficie) txikien bezala 420 zentimetro kuadratu behar ditu argazki bakoitzak.

— Parte hartzen duen bakoitzak, 25 pezeta ordaindu behar ditu, A. F. A. (Asociación Fotográfica Aralar) elkartekoa izan ezik. El-karte horetako bazkideak hutsean izenpetu daitezke.

— Txapelketa honetara, 8 argazki bidali leizke gehien bezala. Lehen nun edo han saritutako argazkirik bada, haientzat ez da saririk izango.

— Argazkiak behar hainbat gogortuta edo ertzak sendotutabi-dali behar dute. Atzean nork-bere izengoitia, argazkiaren, izenbu-
rua (título) eta argazkiaren zenbakia jarri bitez eta aparteko es-
kutitz-azal batetan, argazkietan idatzitakoak idatzi eta gainera nork-
bere deitura eta zuzenbidea bidali behar ditu. Eskutitz-azal edo
sobre horren azalean garbi eta hizki handiez, honoko hau idatzi
ondorengo zuzenbidearekin:

ARGAZKI TXAPELKETARAKO
(Para el Concurso Fotográfico)

ARALAR ARGAZKI ELKARTEA
(Agrupación Fotográfica Aralar)

Arana 2 behea (bajo)

BEASAIN (GIPUZKOA)

— Bidaliak, Maiatzaren lehenengo egunerarte egin behar dira.

— Txapelketaren erabakiak eta erakusketaren hasiera, Maiatza-ren 7-ko eguerdiko 12-tan izango dira. Erabakiak zehatzak eta aldae-zinak izango dira.

— Agerketa, Maiatzaren 7-tik, 18-ra arte ATENEOKO geletan (San Inazio kalean) ospatuko da.

SARIAK

— Sariak honela banatuko dira:

— 1-go. saria: Txapelketa honetaz landutako zafila edo plaka bat, Antonio Imaz jaunak eskainitako ordulari edo erloju bat eta 2.000,— pezeta.

— 2-gn. saria: Txapelketa honetaz landutako zafila edo plaka bat eta 1.500,— pezeta.

— 3-gn. saria: 1.000,— pezeta.

— 4-gn. saria: 500,— pezeta.

— Parte hartzen duen bakoitzari, argazki bat baino gehiago ez zaio sarituko. Herrikoak ordea, guztien taldean eta herritarren ar-tean, bietan saritua izan daitezke.

— Herritarrentzat sari hauek banatuko dira:

— 1-go. herritarrentzat: Txapelketa honetaz landutako zafila edo plaka bat eta 1.000,— pezeta.

— 2-gn. herritarrentzat: 500,— pezeta.

— Sariak, Maiatzaren 10-eko eguerdiko 12-tan banatuko dira, ATENEOKO geletan (San Inazio kalean).

— Argazkiak, agerketa bukatu ondorengo 30 egunen buruan itzu-liko dira. Saritutakoak antolatzaileen esku gelditzen dira. Antola-tzaileek ez dute zer ikusirik argazkiei gerta dakieken edozein ezepeharrekin.

MURUMENDI

JOSE ZINKUNEGI'REN OPTICA BERRIA DONOSTIAN

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

HERNANI, 4

DONOSTIA

1.896

1.969

GIPUZKOA'KO PROBINTZI ERATETXEA

(Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa)

Zure diru bearretan gure
"PRESTAMEN SERBITZARITZA" (Servicio de Préstamos)
balia zaitzez

Zure Arrantz-Ontzia erosteko edo obetzeko
Zure baserria erosteko edo obetzeko
Aberea —azienda— erosteko edo obetzeko
Baratzeko fruituak obetzeko
Jakindean jarri zaitzez Donostia'ko gure
12 ofizinetan eta Probintziako 63 sukursaletan

LIBURUAK GAIXOTEGIAN IRAKURTZEN

Mendizabalen gramatika.—«Lur»
salleko aleak.—Euskaldun berriak.—
Jakin-Xenpelar bertsolaria ta Eus-
kal-erriko kanpaiak.

—oO—

Etxe onetara abiatzerakoan bi li-
buru baizik ez nituen aukeratu.
Emengo pakean astiro-astiro txas-
tatzeko asmoz eta denbora nere
gustora bete aal izango nuelakoan,
Larramendi aundiaren «Corografía»
ta Saizarbitoriaren «Egunero has-
ten delako» nobela artu nituen irakur-
gaitzat. Bañan gizonak erabaki,
jaunkoak ebaki. Hospital bateko
bizi-moldeak ba-ditu bere usteka-
beto zerak... Nolanai ere bukaera
eman nien bi ale aiei, ez larri, ez
lasai. Mendizabalen «Gramatika eus-
keraz» ekarri zidaten gero, irten
berria, labetik arakoa. Lan goitarra,
gotorra, sakon, txalogarria egin du
Mendizabal jaunak. Azal ta barru,
ederra liburua! Berealakoan asi nint-
zan hura ikertzen, ikasten... eta
oarrak egiten ere. Autoreak berak
egiten bait digu olako eskaera, li-
buruaren obekuntza gogoan dauka-
la noski. Akatsik gabeko giza-lanik
ez badago, euskerazko gramatika
lanetan gutxiago. Euskal-barruti or-
tan orainaldiko lanak ez dute, nik,
uste, ildo sakonik ireki; bakoitza
bere ildo berria urratuaz ibilli da,
ta onela esan ditekete batek ere ez
duela seme jatorrik sortu aal izan.
Batasunik ezaren kalteak emen
ere! Gramatikarako terminoloji ja-
kiñik eta onarturik ez izanikan, nor-
bere burutik atera oi du berea.
Mendizabalek ere onelaxe egin du,
bañan erdal-terminologia zearo baz-
tertu gabe. Zuhurki jokatu du on-
tan; ez du beste biderik izan, eta
ez izango, aalik eta batzarren ba-
tek teknika-iztegia moldatu ta gu-
ziek onartu ez dezaten artean. Au,
jakiña, obraren aspektu bat baizik
ez da. Bera erabat jukatzeko bu-
rutik azkenerraiño ikertu bearra da.
Epaia, bestalde, teorizaleek ez-ezik,
ikasleek ere emango dute berena,
bertatik ateratako probetxua azatu
ondoan. Arrakasta, exito aundia opa
diot nik, biotzetik.

Leengo euskerako gramatikaren
aipamena egin dut. Izan ere, ona-
ko au ez da «lehenengoa», Joxe
Azurmendik («Zeruko Argia»ren
357'n) oker dion bezela. Nun uzten
ditu aurrenekoak? Nun, Harriet'n
«Gramatika eskuaraz eta frantse-
sez», nun Azkuerena, Lertxundirena,
Zabala-Aranarena... eta Villasante
bere anai prantziskotarraren gra-
matika labor eta moñoña? Eta,
nerau oker ez banago (gaixotegi
onetan ez bait du konstultak egi-
teko biderik... medikuenak izan
ezik) «Orixe» ta Oyarzabal jaunen
«La lengua Vasca» liburua, esus-
keraz ere eman zuten «Euzko-go-
goa»ren orrialdetan. Nori berea
eman dezaigun bada.

Gramatika orrekin buru-belarri ari
nintza, orra, beste euskal-liburu
geiago etorri! Ezin orain ez batzuk
ez besteak astiro-astiro xurgatu ta
miazkatu. «Lur» sailleko bi ale. Gaz-

te pizkor aurrerazale oiek neka-
ezina dira (gazteak izaki) Bagen-
duen olako astintzale batzuen pre-
mia! Baiñan... ba da guziaz ere,
gazte orien ekintza txalogarrian,
kezka betetzen naun zerbaiz «izuaz»
ere esango nuke, izutia ba nintz! Zer
da bera ta aien euskera da. Bañan
ortaz aritzea ez da gaurko
nere xedea. Bestalde, apika tximis-
tak eta trumoiak nere gaitzera ero-
ri-aziko dituzten nere iritziak ager-
tzeko presarik ez dut. Utzi dezagun
urrungo baterako.

Liburu geiago oraindik ere! Eta
aldizkariak. «Ez ekartzeko geio»
etxeokandeari esango nioke, bai-
ñan ez dut kemenik, eta berak,
etxeratu-ala, ekarri... Eta onela,
Zeruko Argia'ren 360 gnaean J. La-
sa ataudar jaunaren artikulua bat
ikusit dut: «Zein da euskaldun?»
Tristerik eta kikiidurik utzi nau La-
sak, euskaldun berrioi eman digun
dutxa otzarekin. Eta ni, euskaldun
berria (edo berritua, obeto esan)
mintzalako ta beste gabe arro-
nengoela! Orrela bagoaz, kk bezin
merke geratuko gera. Tira, tira, ez
ta orrenbestaraiño izango! Banekien
nik, ongi jakin ere, gidari izateko
jarioak ez gifaia euskaldun berriok.
Leen ere, aspaldi batez, euskaldun
berriak artu omen zuten gure lite-
raturaren gidaritza, eta ondorioak
ez ziran bizi-ori onak izan. Ala ta
guztiz, jaiotzeko euskalduna izate
soillak ez dio eskubiderik ematen
inori, euskera lanetan euskaldun
berriak baiño maixuago izan bear
duela pentsatzeko.

Eskerrak, or atera zaizkigula de-
fenditzaile bipillak. Oietatik bat,
X. Kintana idazle bikain, argi ta
interesgarria, klasikoak ere ezagu-
tzen eta errespetatzen dituen gaz-
tea. Ori duk ori, Xabier! Ez zaitut
ezagutzen zure lan ederrez kanpo,
bañan tori emendik nere esker
onezko goraintziak! Eta aski da ez-
tabaidarrik.

«Jakin» aldizkaria ere eskuetara
eldu zait, beste itxura bat artuta.
Zenbaki ori ipar-aldeko eskualdu-
nak gub obeto ezagun ditzagun saia-
kera da, Ongi asmatua. Elkarren
berri gutxi dakigu angoek eta emen-
goek. Berriz ere esan nai dut: Ipar-
al-deko eskualdunek guri «español»
eta gub aiei «frantses» deitzen ja-
rraitu artean, ez dugu bide aundir-
ik egingo gure elkar ezagutzan.
Izen oiek egiazkoak izan arren —le-
gezko izenak— euskaldunen artean
erabiltzeko desegokiak dira la uste
dute. Gure artetik kanpo bai, bear
aia. Bañan, bai gub eta bai aiek,
guztiok jakin bear dugu etxe bere-
ko jendeak gerala, naiz ta etxe-
barru ortan pareta edo oltza bat
altxatua egon, gutaz axola gutxi
zuten errege batzuek jasoa. Oltza
ortan irekitako leiatiak ez dituzte
gaitzera gure onerako ireki, nazio
aundien komentzirako baizik. Ire-
ki ditzagun gub ere leioxa berriak
geron probetxurako —nazio aundi
aien probetxua aaztu gabe ordea—
gure arteko artu-emanak ugartuaz.

Eta, gogoeta oiek atzean utzita,
noan orain beste liburu berri bate-
ra: «Xenpelar bertsolaria» deritza

ta «Auspoa Liburutegi» koa da. Au
bai, au liburu goxoa, hospital ba-
teko gaixoenzat aproposa; Ez du
eztabaidarik sorreraziko, ez ditu
barruko grina eta beazunak ina-
rrosiko; irri-par sano ta osasunga-
rriak, bai pranko. Zera, guziok bear
duguna ta huraxe, Xenpelar! Eus-
kal-erriko gizon eredu! Ta erren-
teriarra (Zer pozgarri zait, «Erren-
teria» onelaxe, bere «t» jatorrare-
kin idatzita ilkustea, ta ez «Erren-
deri» «d» arrotz eta itsusi orrekin!)
Ni ez nator Xenpelaren bertsoak
goraipatzera, ezta ere A. Zabala-
ren billaketa nekoso; goraiatu bea-
rrik ez dute; eta izatekotan, be-
netazko kritikalariek artuko dute
lan ori beren gaitz. Oar bat egin
nai nuke alare, nere aita zanaren
izena, ta neronea ere liburu on-
tan agertzen da eta. Bateonbategi,
60 gn. orrialdean A. Zabala idaz-
ten duena arin irakurrita, pentsa
lezake bear bada, nere aita izan
zala errudun, Xenpelaren bertso
ilduma bat galdu zalako. Arretaz ik-
usi beza ta oartuko da, «paperak
galtzeko bidea» esaten duela A.
Zabala. Galtzeko bidea, leenengo
pausua, ori bai, ezin ukatu. Gero
ez dakigu zer gertatu zan, ta ezin
dugu jukzatu. Puntu ontan liburu-
ko 73'gn. orr. nik esaten dudana
azken itza bezela artu nai dut orain
ere, baiña galderatxo au gaitzera-
tuaz: galdutako kuadernuko ber-
tsoak, sekulan argitaratu gabeak
ziran, «inedito»ak alegia, ala eza-
gunak, inprentan leenago agiriak?
Galdera onek, noski, erantzunik ez
du. Baiña gerta ditekete galera hura
ain negargarria ez izatea. Onen-
bestez kontsolamendu berri bat
eskeiñi nai diot A. Zabalar, baita
bertsozale diran guziei ere.

Eta bukatzeko, gogoeta ta... ziri
bat: Xenpelarren paperak topatu
ezker, «Euskal-erriko kanpai gu-
ziak bueltaka jartzeko eguna litza-
ke» dio A. Zabala'k Orrenbestearo-
ño bai? Nigatik jo ditzatela nai ba-
dute: baiña ortarako, parrokuen,
prailleen eta mojen baimena lortu
bearko da, kanpaien jabeak aiekek
dira-ta. Arduratuko ote dira berriek
Xenpelaren bertsoen etorkizunaz?
Amaikato, beintzat, ezta euskera
bera ilda ikusita ere. Ni neuk, be-
ste egun baterako utziko nuke «kon-
tziertu» ori, ots, «Eziera ta Jakin-
tza'ko» Ministroak eskoletarako «ar-
gi berdea» gure euskerari piztuko
duen egunerako... Jo kanpaiak or-
duan... berandutxo ez izatekotan!
Zirarda ta Argaya euskaldun obis-
po prestuek eman lezakete kan-
paiketa egiteko agindua, apaiz, prail-
le ta moja ajolakabe oiek gora-
beera. Nere aldetik, kanpai-jotzai-
lle ez baiña organista kaxkar nai-
zen onek, organura igo ta joko dut,
beatzez eta biotzez, errejistrurik za-
lapartatsuenak tirata, euskaldun zin-
tzoen oroimenean bizirik irauten
duen arako doñu suspengarri hura:

GORA TA GORA EUSKERA!
Agur. «Gipuzkoa» tomo lodia el-
du berri zait, Aurrezki-Kutxa'ko jau-
nek igorria. Eta ba dut orain piska
baterako!

R. BOZAS-URRUTIA

EUSKERA BATUAREN GORA BEERAK BATASUNA DALA TA

Migel PELAY OROZKO'k

Antziñako euskaldunak, izena duen guztia omen zala esaten
zuten. Oraingo ezagueraz, esaera zaar ori noraiño dan egia ala
ez, zail de jakitea. Baiñan aurkako esakuntza baten ziurtasuna,
dudarik gabe dakigu ordea. Auxe: izenik ez duten gauza asko izan
ten dala gaur egun.

Ogeigarren gizaldi onekin, beste askoren artean, asmakeri na-
barmen bat azaldu zan. Inglesa izkuntzaren munduak sortu zuan
eta, beraz, bataiatu ere bai. Bañan beste errialdeak, izen egoki bat
ezin zioten atzeman. Orregatik, inglesaz itza derriortu izan zu-
ten. Emen ikuitzen ari naizen asmakeri ori slogan da. Eta gaurko
egunean, bai prantsesez, alemanez, gaztelerez eta beste izkera
guztietan ere, slogan berdin-berdin esaten da.

Danok dakigun bezela, azkeneko gerratean errialde batzuen agin-
tariek slogan asko erabili zituzten, «Odol, izerdi eta malkoak» in-
gles erriari eskeiñi zizkion Churchill'ek itzaldi batean, eta bere
itzak, slogan sendo batean itzuli ziran. Eta beste aldean, buruzagi
batek esan oi zuan auxe: ikaragarritzko gezur bat, berriz eta berriz
esana, dudarik gabeko egi batean bihurtzen zala...

Kondairako gauza oiezaz oroituaz, oraingo beste kontu nabar-
men bat bururatu zait. Leenago ez nintzan konturatu, baiñan, bat-
batean, argi eta garbi ikusi det. Ona emen nere agerpena: Orain-
dik-orain, gure aldizkari, periodiko eta liburu guztietan ia egunero
irakurtzen ari gera, gaurko euskaldunen artean bi talde edo klase
dirala. Leenengo, euskeraren batasuna nai dutenak; bigarrena, pu-
ristak edo garbizaleak.

Jakiña, erabaki onekin ez nago konforme. Purista eta batasun-
zale batera bat izan leikela pentsatzen det. Eta baita mordoillozale
eta batasunaren etsaia ere bai.

Baiñan, slogan orren gaitzera bigarren zatia paltso eta galga-
rriagoa dala uste det. H izkia erabiltzen ez duten idazle guztietan
batusunaren etsaia jotzen dutela, gure slogan berriaren egilleak
diote. Eta gezur orrek, gaur, eta biar, eta etzi esan da esan, az-
kenean egiaeren tankera artu lezake.

Gezurra dala esan det bainan, akaso, utsegin bat izango da.
Ala eta guztiz ere, uts ori erakustea tokatzen zait. Erakuspen az-
kar eta erreza, nerea izango dala pentsatzen det. Eta ni, neroni,
H'ren kontra nago, batasunaren aldekor amorratua naizelako. Asi-
eratik, H letraren erantsia, batasunaren ongarria ez zala izango, oz-
topoa baizik, esana nintzan. Argi ikusi nuan eta, aditu nai zidaten
guztiei adierazi nien. Denbora pasa da eta orain asmatzea ez da
premiatzkoa. ¿Zertako? Gure begien aurrean degu ondorioa ta.

Hachezaleei, egizko batasuntzaleak ba dira, eskari bat egingo
nieke: zergatik ez dute proba txiki bat egiten, letra H ori pixkat
uzten? Bederen illabete batzuek... Batusun indartsuagoa atzemango
genukela, pentsatzen det nik.

Egi-egiz baldin ba dabilta, ez aal genuan oraingoa baiño bata-
sun aundiagoa, letra H euskerari ekarri baiño leen?

HANDIK
ETA
HEMEN-
DIK

DONOSTIAKO TRENEAN

Donostian trenea hartu neban, Bil-
borako bidean. «Uhin Berri» ira-
kurten hasi nintzan. Nire inguruan,
gizona bat eta andra bi jazarri zi-
ran. Hauetariko baten besoetan, hitz
egiten ez zekian ume txiki bat eka-
rren. Guztiak familia berberakoak
zirala emoten eben.

Umeari, hirurak euskeraz egiten
eutsen baina euren artean, beti gaz-
telerez.

Egia esan, «Uhin Berri» liburu-
ko olerki ederrekin ez nintzan behar
neban legez gozatu, nire barrua er-
negu bizian egoalako.

Zertarako balio dau guretzat eus-
kerak? Umeekin eta baserrietako
txakur eta idiekin hitz egiteko? Eta
noiz nausien arteko elkar hizketa-
rako?

Euskera folklorekeritzko pitxi bat
legez erabiltzen badogu, euskerari

kulturaren ateak zabaltzen ez ba-
deutsaguz, ez dogu gure hizkuntza-
ren alde gauza haundirik egingo.

Abertzalekeri gehiegi dago: eus-
kotar asko ta euskaldun gutxi.

JOSE LUIS ETXEGARAI SARIA

Bere adiskideak, Jose Luis Etxe-
garaien izena ohoratzeke ta eus-
keraren zerbitzuan, sari literario bat
antolatzeke asmoa dauke.

Ondino ez dakigu oinarriak zein-
tzuk izango diran, baina ia seguru
sarituko dana nobela izango dala,
euskera batuan idatzita.

Antolatzaileen asmoa da dirua-
ren aldetik sari haundi bat eskain-
tzea ta bide hortatik lehenengo pau-
suak emoten hasita dira.

XABIER GEREÑO

LIBURUXKA TRINKOA

Etxe txikia baiñan ongi ornitua.
Auxe iduritu zait nere adiskide min
ditudan Federico de Zabala eta Juan
Garmendiak idatzi duen liburuxka:
«Monografía Histórica de la Villa de
Tolosa».

Liburuxkak leen saria irabazi du
«Donostiko Aurrezki Kutxa» «Gi-
puzkoako Erriak» izeneko Literatu-
ra-Sariketan. Eraguntza onek libu-
rutu du.

Tolosaren sorkera bideetatik ibil-
tzea, Gipuzkoako errietatik barna
ibiltzea da. Antziñatik du Tolosa
zer-ikusi aundia probintzi guztetan.
Batipat, bere lur-goerak eman zio-
lako bide, agintaritzan sartzeko. Lur-
goera onetan bildua, azi eta ezia,
tolosarra bereizitzen asi zan politikan,
militaritzan, jakintzan, industrian,
ekonomian, arte eta beste zenbait
gauza eta doaitan.

Auxe guzia liburuxka onetan iku-
si dezakegu, oso garbi ikusi. Idaz-
leak sakonkiro barruratzan dira gure
jaioterriaren barne-muñetan. Ez du-
te sakontzen geiegi antziñako burru-
ketan, baiño.

«Para nosotros, la historia de un
pueblo, de un país en general, no
es la historia de sus reyes, ni las

narraciones de las batallas más o
menos gloriosas, que convierten la
historia en una monótona y mono-
corde sucesión de degollinas y atro-
cidades, sino que la historia es el
estudio de la acción de un pueblo
sobre un determinado territorio.

Este, muchas veces marca el ca-
rácter del pueblo y explica, como
escribimos en el capítulo 1.º, su his-
toria».

Onegatik ain zuzen sakontzen dute
geiago tolosarren barne-izakeran. Ez
burrukalarri izakeran, baizik aurrera-
penetarako, jakindurirako eta erri-
gordetzaille izateko agertu izan ziz-
kiguten doaitan, bai akatsetan ere.

Beste nai goragarri bat agertu di-
gute idazki onetan. Orduko ixtoria
gaurko ixtoriaz lotu nai ori. Joan-
dako ixtoria erakusgarri bezela artu
bear dugu egun. Jokabidea on eta
txarrak ongi bereizitzen ikas deza-
gun, amiltokitik joan ez gaitzen.
Geok ere ixtoria egiten ari bai gera
egunero-egunero. Eta ixtori ona edo
txarra egingo dugu, antziñan ikasten
ba dugu edo ikasten gogo ez ba
dugu.

Onetan asmatu dute ene iritzi-
z. Gizaldi auetako zenbait tolosarren

izenak azaltzen dizkigute. Politikan
eta ekonomian gailen azaldu diran
eraberean, azaltzen dizkigute margo-
laritzan, musikan, kirol eta abarretan
Tolosari izen bat gogoangarri eman
dioten gizonak, eta ematen ari di-
ranak.

Ixtoria atzetik idazten aaztea bal-
din ba da batzuenzat, idazle biok
bestetik pentsatua izango zuten: egin
dezagun gaurkoa, datozenak erraza-
go aztertut ditzagun gauzak, aztarri-
ka gutxiago egin dezaten. Zenbat
gauza arrigarri eta aipagarri betirako
galdu ez ote dira, antziñakoak be-
ren gizaldiko ixtoria ere idazten asi
ez ziralako?

Ixtorigilleentzat bide berri bat era-
kutsi dutelakoan nago. Bide loretu
bat, idazkera-erraz, leun eta goxo-
aren usai ernagarriaz ibiltzekoa.

Lilluraz artuko dute liburuxka au
tolosarek. Eta probintziko beste eus-
kaldunek, Euskal mailaleek ere ez
dira aserre gertatuko, bada guziok
arki dezakegu zer-ikasirik liburuxka
zoragarri onetan. Liburu txikia bai-
ñan trinkotasunez ongi ornitua.
Etxeak ere onenak onela izaki. Zo-
rionak ene adiskide bioi!

«UXOLA»

Landola-erramintak — Lan-tresna guztietarikoak — Galtzairu
kalibratuak — Leunketa gaiak

F ERRETERIA U NZETA

EIBAR. Apartado 18. Ibarrezcruz, 14

Urrutizkifia: 71.000

elgoibar

ARTIKULURIK ONENA

Z. Argia, 369 garren zenbakia. Azterketa egin ondoren ARGÍ BIDE BATEN ILUNDURA aukeratzeko da artikulu onena bezela.

Bigarren, U. S. A. REN BASEAK idaz-lana aukeratu da.

Z. Argia, 370 garren zenbakia: Aste honetan eta gure azterketa egunean izan dugu bai zer irakurri eta ausartu. Horretarako, artikulu bi-eta-bi aukeratu behar izan ditugu. Bi idaz-lanetan, euskera bateratua bereiziki, erabiltzen dute. Beste biak, euskera bateratuarekin zer ikusia azaltzen badute ere, haurren heziketa dute gai bereizitaz. Euskera batua dala-ta, JAUNTOKERIA ETA MAIXUKERIA eta ondoren EUSKERA BATUA (III) aukeratzeko dira.

Bestalde, IKASTOLAK PROBLEMA LATZA eta EZIKETA LEGE BERRIA aukeratzeko ditugu.

TXOMIN MUXIKA

Txomin txistulari gaztea, Tolosako txapelketan aurrera dioa. Uste denez, azken aurreko azterketa pasa ta atzenerako geratua dalakotan gaudela. Ikasle gazte honek, badu nahiko meritua. Hemendik aldentu beharra izan du bere goi-maileko ikasketak egiteko, baina halare Euskal hizkuntza gorde edo sakonduaz gainera, euskal instrumentu jotzaile trebea dugu eta batez ere txistua. Aurrera Txomin eta Tolosako txapela ekarzen dean!

SAN ROKERAKO ZUBIA

Aspaldi xamar hasitako lana da zubi hau. Herriari on haundiak ekarriko dizkion zubia, baina nahiko luze dioa lan hori. «Las cosas del Palacio... esan ohi da eta hemen ere hala da, baina jakin dugunez, geratua egon bada ere, laster berri-hasiko dirala diote. Tren-bideak galerazirik geratua izan bada ere, oraingo lagundu beharrean izango ote dan diote.

P. M. URRUZUNO ETA B. EZENARRO KALEAK

Zortzi-bederatzi urtetan putzu-zuloz beterik kale hauek ere, konpontzeko bidean ote diran jakin dugu. Kale hauek dirala-ta dagoen korapiloz azkatzea ez da izango errega. Azkenean, nor izango ote da kale hauek egitea ordaindu beharko duena? Etxegillia, Udaletxea, Diputazioa ala... bertako bizi lagunak? Hauek seguru asko.

AGUR AITOR

Ikastolen jaiotzako burruka hartan elkar ezagutu genuen. Arrezkero hamaika hotz-bero pasiak gera ikastolak direla-ta. Bai pozaldiak eta nahigabeak eta kezaldiak ere. Benetan elkar ezagutuak gifien eta benetan elkar maite. Nik bakarrik ez. Bai beste hamaikak ere. Hori igandeko hiletetan ikusi zan ondoren. Hileta ederrak, jende asko, baina, hi palta. Agur Aitor!

TALDEKO MARISABELEK

pasai donibane

Pasaiko aiuntamentuak martxoaren 16'an egin zuan billeran putzu asko erabili zituan.

Guk, geuri interesatzen zaizkigun puntu biren azterketa egingo dugu. 1.—Ondarrabi ta Pasai Donibane orain dala bi gizaldi apartatu ziren elkarrengandik. Au dala ta Pasaiko udaletxeak jaialdi batzuek antolatzeak ditu: «3 concursos literarios, edición de un libro» eta abar.

Auek denak ondo dagoz, nola ez! Baina idatz-txapelketa ta liburu ta gaitzontzeak nolaz izango dira? Erderaz ala bietara? Auxen da guri sortzen zaigun galdera.

Euskeraz egitea burutik pasatu ez zitzaienten egingo. Bi eratara egitea ere ez. Erderaz egingo da dena. Ziur nago.

Ta ori, Pasai Donibaneko erri-agintariak euskaldun dirala diotelarik, Pasai Donibaneko erria euskal erria omen dalarik. Au onela bada, nola ditek leen esandako ori?

Euskaldunak bere izaera ekintzetan azaldu bear du. Au ta ura esatea oso erraza da; ekintzak dira or zailak.

Oraindik zerbaiz pentsatzeko denbora ba dala usten dut. Ia ba zerbaiz egiten dan.

2.—Bestalde, 9.281.500 pesetako superavit izan omen da, 1969'an.

Nola ditek su? Dirurik ez omen dutela diote bai batetik eta bai bestetik.

Nola ditek orrenbeste eginkizun eta bearkizun dagoen aiuntamentu an superavit'a etortzea? Noski, bien bitartean, urbanizazio jatorrik ez da egingo, erriko soziografi-estudio onik ez dugu izango, frontoirik ez da bukatuko eta abar.

Onela konprenitzen dugu.

JAIOTZAK

Urtizbarea-tar Xabierren emazte dan Sein dar Arantzak bere leen neska izan du. Edurne euskal izenez bataiatuko dute.

Plaza'tar Eugeniok eta bere andere Mitxelena'tar Mirenék seme bat izan dute. Antton Mari jarriko omen diote izena.

Etxebeste'tar Elenak seme bat izan omen du. Pozik izango da bere senar M. Yarzabal.

Arrizabalaga'tar Txelin'en emazteak bere bigarren fruitua izan du. Oraingoan neska du.

Zorionak denoriti!!!

MENDIZALEA

Erriko mendizalerik gazteena Eskribano eta Sistiaga'tar Mikel dugu. Oraindik iru illabete besterik ez ditu. Amabost egun zituela egin zan ltxas-Mendi'ko socio. Ia osaba aña izate aizen!

KEPA

bermio

Barriro natorzue idazlari «Zeruko Argia»-ko irakurleoi, gure lebatz-kalako gora-beeraz. Martxoaren 17an, ikusi dogun «Apo izeneko kalan biarren (lalen), bere dandarrezko sari-gaz galazotako lekuen (tokien) gorri margoztutako arrasterue, izenez «alzaga» lagun batek esan dotenatik. Nik enotsan irakurri bere izena, baina bai nire lagun arek. Kuratatu geraneko biarren dagoela, jaso gendun arraiñ-tresnak gora, eta joan garizen arin arrasteru orre-gaz pelikatze (burrukatze)ko, baiña danok urretu orduko arrapaladan ies egin doskun Bilbo alde-runtz, eta gu barriro juen gara, leen egon geran kalara, beronen izena, «Txillemanku» «Apo»n Sortalde'tik dagona, eta emen igaro, edo jarraitu dogu etxerako ordurarte. Martxo-ko fetxa tik onuntz «Lurgorri» izeneko arrasterue ikusi dabe biarren (lanian), gure erri Bermio aurreko Sortalde'ko kala'tan. Arrasteru madarikatuek «asko» gure nire uzte, baiña zetarako «gu lebatz-zaliok ondatuteko. Baiña uste dut atsegiñez arrapatzen ba dogu arrasterue'n bat, edo «geldi urpe-sare» dun bat, ezjakola izango atsegin jokaldia gure kala'takue. Orain itanduten (galdetu) dot: Zertarako itsas-agintariak legeak ipini. Zigor gabeko legetzat artzen ete dabe arrapatzen ditugun sare-tarrok. Zertarako izparringijetan idazti, eta irakurri debeka-legeak itsas-agintariak ipinitakue? Alper-alperrik ditugu, ipinitako lege danak zigor bako legeak badira.

GURE ERRIKO ASTE SANTUA

Prozezioa ospatu dogu, baiña ezta-baidako berbaldia ibili dogu Abargandean, Miren Donea'ko aretoan (saloiari), baiña ezta-baida laburra. Ezta-baida au ibilli dogu «Vera Kruz» eko anaiak lendakaria zuzendari dala, eta ezta-baida ondoren geratu gera ados ospatuteko ibil-Deuna, eta ospatu da. Eguena-Guren arratsal-

dean 6t'dietan aterea izanda Ibil-Deuna, baiña gizon gutxi emakumeak, politxo. Euririk ez dogu euki amaixu arte, geroxeago izanda zaparranda ederra, Ostiral-Guren goizien 7tan atereak izan gera Gurutze-Bidean, On Joseba zuzendari dugularik. Ederto egin dugu andra, eta gizonak, baita tartean egozan lekaide bat, be. Danok elkarregaz egin dugun guruntze-bideak abestiekin ederto. Gurutze-Bideak asi gendun Kurzio-ko elizako sarreratik, eta amaixu Miren Donea'ren sarreran. Eleizan egin doskun itzaldia, gorago aipatutako lekaide jaunak, erri izkuntzan (alaxe bearda-ta) guztiz ederto, geroxeago, ta 9t'dietan auda goizean, Gurutze-Bidea ondoren, egin dugun, Prozezioa, baiña gizaki, notin (pertsone) giti; ospatuda euri gabe ederto. Arratsaldean, eta 6tan atera, eta ospatu da, baie euri-txe guzti, baita be jaurti dosku inetasije'be. Oso bildur izana nintzan ni inetasi asko jaurtiz gaizki ibiliko garala, geijen-bat Santu eruatzaileak. Esker-rak Jaungoikoari gutxi jaurti doskulako. Eurije asi jakun Eupeme Deuna eliza aurreko aldatz-goran. Inetasi Arrostegi kalien. Olan amaixu, edo bukatu dogu Ibil-Deun edo, Prozezioa. Emen gizaki andia egon da, au da, emakumeak, eta gizonak, biak, asko. Euri barik asi dogu, baie eurijegaz amaixu dugu azken Ibil-Deuna.

UMIEN LEENDABIZIKO JAUNARTZEA

Berbizkunde egunez artu daube Josu-Ikurtodue gure erri Bermio-ko neska-mutiek leenengo aldiz Miren donearen elizan, guztiz ederto. Baita egin dabe Eupeme Donearen elizan bertoko neska-mutit txikitxak baiña onek artu dabe Josu-Ikurtodue Berbizkunde ondorengo Domeka, edo Igandean leenengo bidar, edo aldiz. Onekbe guztiz, ederto. Baie gauza bat arrigarritzat jotzen dedana. Goizan Gure Jaungoikoa Elizan artu eta aratsaldean bat ezik beste umerik ez jute baxotxaren txadonatar onetan Agurtza Daina, otoi'tz egina Jaungoikoa poztutera. Arrigarria benetan. Nok errue, neure ustez umetxoen gurasoak. Beñe-pein Eupeme Donea'ren Txadonan ikusi neban neskatxa bat bakarrik arratsaldeko Agurtza Deunan.

Zorionak leenengo Jaunartzea egin daben ume guztiei.

Apeitia tar Gotzon

ordizia

«GURE ARTZAI»

Egitan artzai, egiatzko artzai, Aralarkoa gainera, ill zaigu. Amaika bider gure asteroko azokan ikusi oi genduan. Baita larogei ta ama bost urte beteta gero ere. Joan Erramon Nazabal, zaldibitar artzai jatorra ezagutzen eta maitatzen ez zuanik ba ote da ingurumai ontan? Ez det uste.

Illdakoen artean, baita ere, nai-

tanaiez, aiatu bear illberri ditugun gure erritar zintzo Santiago Etxeberria Seguroa eta Andre Prantziska Mendizabal Albizu. G. B.

MOKAU GOXOA

Eta ondo ere xamurra loteri-zorion bidez guretar batzuek izanberri dutena. Zozketa bidez saritutako «30.372» orixe ez zaie amaikari ifioiz aaztuko. Askotxo dira sarituak, batzuen izenak ez dakizkigu oraindik baiña. Goena eta Arana'tarrek jaso askotxo jaso dute. Baita emen erosit, Segura'n bizi diran gure adiskide Errekondo eta Mendizabal ere, aberastuak dira.

Asko poztutzen gera. Zorionak!

AZOKAKO BERRIAK

Ederki egon zan azkena. Aurtengo leen agertaldia egin ziguten indibabalek, garestitxo baiño. Irurugi ta amarreraiño!! Ez da txantxa gero. Dezakean erosi bear eta on egin deioela.

Egazitza dana aguro saldu zan. Gazta, zaar eta berri, ugari zegon. Geiena Urbi eta Urbasa'tik etorria. Berealokose batean saldu zan au ere.

GORA URTAIN

Bere garaipenak asko poztu du Ordizi.

Izan ere, 1968-garrengo uztaillaren 26-garrenean ementxe egin zuan bere leenengo neurteta.

Erraz irabazi ere bai, eta ementxe asia da gaur dana izaten. Bateonbakek esan zuen orduan «au oso gora igoko dek». Eta ez zegoen oker ori iragartzean.

Emen asi zuana joan dan astean, jorrailak 3, bukatu du eta Europako txapeldun egini ikusi degu. Zer eska genezaioko ortik aurrera?

Nik, egia esan, ez nuen uste orren gora igoko zanik.

LABE AUNDIAK

Egitara dijoazkigu erriko eta inguruko zaborreriak erre ta kixkaltzeko. Oso ondo erabakia. Zikin pilla oiek osasunerako ez dira batere onak izan oi. Usai nazkagarria zabaldu oi dute eta arratoi-kabi biurtu.

Erri aazitxo bat ezagutzen det nik zaborreri moltzoetan sortutako arratoi menpean bizi dana... eta bazter-rak kiratsez nazkagarrituak daukana.

TXEPETX

iazkao

GOGO-JARDUNAK

Urteoro bezala, aurtien ere izan ditugu gogojardunak. Aste bat erdeldunentzat, eta beste bat euskaldunentzat. Gaiak, oso gaurkoak izan arren, jendea ere oso exkax izan da, bai gatzetan eta bai helduetan. Garizuma izan ala ez, gaur ez digu ajolarik, ikusten denez. Aste Saindua prantatu? Zertarako? Gaur hain gu-

txi dira Aste Saindua sailduki ospatzen dutenak! Hobe da noski mendira joan, edo herriatik atera behintzat! Elizkizunak beste baterako... edo ifiozko ere ez.

Zenbat slogan ez gaurko bizitzan! Egiaen egarri gerala eta... horrelakoak asko entzun ohi ditugu. Non buruari iruzi egin. Hori zea bezalaxe da: maitasunaz hizketan ari isildu gabe, eta gero ate joka datorrenari, urrutitik maitasun eske datorrenari, lo egiteko oherik ez dago la esan nahiz-eta bat baino gehiago hutsik egon.

Utzi ditzagun slogan horiek, eta apalago jokatzeko ikasi dezagun.

«KAKOAK» edo «GANBERROAK»

Esan digutenez, bai Bordaxurin eta bai S. Prudentzioko elizan diru beharrean zeuden batzuk ibili omen dira: ateak behartu, eta zeuden diru apurrak eramane. Bejondeiela! Etxiran horregatik profesional handi horietakoa izanen... Bordaxuriko aberastasuen beharrean bazeuden!

UNAINE

oñati

Leenagako idatzi batean esaten nuen Garizumako gogojardunetan gifaia. Garizuma bukatu zan eta bere-ekin batera gogojardunak ere bai. Lau aste luzetan arita gera ortan. Leenago ere esanak gera, gauza luzeegiak sarritan aspergarri ez ote diran izaten. Eta zerbaiz orrelakorik edo gertatu da oraingo ontan emen ere. Itzaldiak ugari; baiña entzule gutxi. Guxtienean ere lau tandatetik Euskaldun gurasoek erantzun dute ondoen. Oraindik ere EUSKALDUN FEDEDUN. Gure euskera onek. Oñatiko Eliza nagusian igaroak ditu bere gorri ta larriak. Kanpokoekin USO ETA ETXEKOekin OTSO. Ba-zan emen aldi batean kanpotar eta erderari leunkeri gurikeri egin bearra. Gu baiño fedetsu go eta kristau zintzoago ziralakotan noski. Nun dira orain jente oiek? Orain ba dirudi zerbaiz orrelako gertatu ote dan. ETXEKOAK GUTXITU ETA KANPOKOAK GUTXIAGOTU. Gaur gaurkoz, Oñatiko Eliza nagusiak euskerari buruz beste giro bat du. Leenago ito zorian erabili ba zuten ere, gaur berbiztu zorian dagoala aitortu bear

ERLOJU TA BITXITEGIA

Eduardo Chopetia

Vergara, 11 - Urrut. 17751 - Etxekoa: 22700 - DONOSTIA

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

Ez. FAGOR,ek

sukaldian

ECHABE

ETXABE'REN

Mueble - Etxea

Fuero en Enparantza

Urrutizkiñak: 84 10 78

84 11 21

ZARAUTZ

degu. Eta beragatik Elizako buru diran Parroko eta gainerako apaiz daneri zorianak eman bearrean arkitzen gera EUSKALDUN on guziok.

Nere Donostiara joanbearrak noizean beingoak izaten dira. Eta azkenengo aldiz joan bear izan nuen, gure Zeleta euskal idazle jatorrekin elkartzea gertatu zitzaidan. Elkar izketa gozo bat egin ondorean, bere erreguz eta nere atseginez biok EUSKALTZAINDIRATU giñan. An agurtu genituen zeinbait Euskaltzaidiko euren lanetan ari ziranak. Arrue, Zatarain, Berrondo, Irigarai eta abar Jaun prestuak. Neri oso atsegin izan zitzaidan; euren lanetan ari ziran Euskaltzaindikoak agurtzea. Eskerrak, Zeleta Jaunari.

Joan zan illeko igande batean, Arrasate eta Oñatiko Ikastoletako umetxoak, Garoa Zinean, oso jaialdi polita egin zuten, euren abesti, dantza, ipuin, txistu, kitarra, bertsolari ta abar. Oiek gertatu zituzten andereño ta gainerako laguntzalledanak txalo bero bana ongi irabazirik zituzten. Erriak oso ongi erantzun zuan, bai jentex eta baita diruz ere.

Martxoaren 15'ko, Zeruko Argiak Fernando Mendizabal eta Basarri Jaunak Oar batzuek idazten zituzten euskera batuari buruz; itz asko nola idatzi bear diran. Gaur noberra konturatu gabe gaizki idazten ditugunak. Nere iritiz orrelako Oarrak Zeruko Argian maizago, sarriago idatzi bear litzatekeela iruditzen zait. Leenengo, ni bezela euskal idazle asko ez guralako euskeraz ondo idazten ikasiak. Eta bigarren egunero ere ez dagulako idazten. Baiña orrela Oarrak ikusi ezkerro beñetik berrizera zerbait aurreratu egingo giñake. Era ortara euskera-ren batasunera H'rekin baiño obeto eta leenago iritsiko giñakiela iruditzen zait.

ERRIZALE

arratia

Gure asteroko onen aleak, baten atzetik beste bat, egizale, argi ta mamitsu datorkiguz. Matazaren arimuturra, askatu deuskue; matazaren barru illuna, maltzurkeria, autsak astinduz argitaratu bere bai.

Agindua emon zala, betebearrekoa zala, burua makurtu bear dogula e. a., akulukada mingarriakaz zaurituak izan diran gizonen biotzateak zabalduak ikusi doguz. Itze-gin dabe, arazoa burpil biribilaren ganean jarri deuskue.

Ez gau ta ez egun, illargiaren argi motelpean legez bixi izan gara. Batxuk, tinko ta benetan, leenago zabalduak izan ziran bideak arantzatu ez daitezkan. Beste batzuek, oster, «au, geuk egin dogun lana da» esan aal izateko, tokirik baldarretan bide barriak egin gurarik.

Egia maridulak, Egia biribillak. Egia ertz zorrotzak mingotzak, baiña argiak. Arantzazuko batzarrean jarriak izan ziran oñarriak luzaroegi illunpean irau ondoren, eta alze garbiak putz egin dauanean, lupeztik barik agertu deuskuezanean, ba-koitzak berak daki zelan eta nondik, norekin eta zergaitik jokatu.

Betoz ba, sarri ta ugari, idazlan argi-egileak.

MIRARIA?

Martxoaren 29gna. arratsaldean. Andrazko bi ta mutiko bat dardaz aldamenean bilbotarrak eta egoaldekoak jokan ari diran ostikozko pelotari begira Z. Argia irakurtzen dodan artean.

Mutikoari etxean sartudanezko galerazi deusotz erdera egitea, eta euskera zelan dauan ia aaztuta beraren amaren erru ta ardurarik eza-gaitik, ez dau aorik zabalzen.

Amagaz ezin dot burutu, ta, «hay chico ta hay chica» gaz nazkatu nauanean, Bilbok galduko aal dau esan dot, eta galdut be bai. Parkatu dagitziela bilbotarrek.

Apirillaren 5gn, bilbotarrak barrin barri madriltarrakaz. Erderarik ez egiteko erabagia dogu, itz erditxo bat bez, eta oraingo ontan bizkaitarrak nagusi. Euskerearen miraria?

A. LANDAJUELA

azpeiti

Apirilaren seian, Loiolako herri irratian, zortzigarren bertsolari sari-keta hasi zan. Parte hartzen duten bertsolarien izenak hauek dira: Enbeita, Egileor, Gorrotxategi, Arozamena, Azpillaga, Agirre. Lehenengo igandean, hiru lehen aitatu ditudan bertsolariak egin zuten lan. Beste hiru igandetan jarraituko dute; eta amaiera, Maiatzean, zine-gela baten izango da. Bere sabioak, irriti bidez, ordubatean igandero opako dizkigute. Gure gogo onenak, ongi er-ten dedin. Sari-keta honen gain, beste egunen batetan jarraituko degu hitz egiten.

Igande hontan bertan, Lagun onako mendizaleek, ibilketa neurtua antolatu zuten; bai jendeak ongi erantzun ere: berreundik gora bil-du ziran. Beste egun batean eman-gu ditugu irabazleen izenak.

Igandean ba zan umore baztarretan; nola ez ba, Urtaian eta Bilbo ortain ongi portatuta gero. Gehiegi ere ba dala pentsatzen du batek. Ki-rola ona da gure herriaren atsedene-rako kirol gehiegiak lotan uzten gaitu, eta hau ez da batere zuzena, behin ere; eta gaurko gure egoera tristean, gutxiago.

ZUBI

tolosa

«Ramuntxo» antzerkia.—Eman zigu-ten Pazko Bigarrenet motrikoar gazte arduratsuak. Pierre Lotiren «Ramuntxo», Toribio Altzagak euskeratua, aspaldi bezela jendearen go-gozkoa gertatu zan. Izan ere, antzer-ki onek darabilkin gaia, maitasuna eta bekaizkeria, gizona bizi danezke-ro gertatzen dana da. Maitasuna eta bekaizkeria beti izango da arazo, gi-zonen artean. Beraz, illezkorra da. Gai atsegiña, ta gero «Goizeko Izar-ra taldeko motrikoar gazte auek, saiatu ere egin ziran interpretazio leial bat ematen. Eta lortu zuten be-re naia: ikusleen gogozkoa izatea.

Sarrera, bestetan ainbat ez ba zan ere, polita izan zan, batezere bigar-ren emanaldian, beteta zegoan da. Bi emanalditan, txalo beroak eskeiñi zitzaizkien antzelariet. Zorionak!

ELEIZKIZUNAK.—Aste Santuko egun aundiak joan zaizkigu. Eleiza guzietan euskerazko eleizkizunak izandu ditugu. Eta aurreko batean Parrokiarengatik zeredozar maxiatu baguenen, orain euskaldunen poza ere agertu bearrean gaude. Gure deia alferrikakoa ez dala izan apaizek erakutsi digute, zeren eleizkizun auek euskeraz eta erderaz, bitara emanak izan dira. Eleiztarrak, danok poztu gera. Parrokiak bide onetatik jarrai-tzen badu, eta susmur badugu baietz, leengo aunditasunera itzuliko da.

Jarrai dezatela bada orrela, geu-rori ere maxiatzea baiño txalo jotzea atsegiñago zaigu-ta.

Desfile euskaro.—Jai auek luzape-na dute, izan duten garaizaren bul-tzada indarrez. Gero eta atsegiña-goak izan bait dira saio guztiak, jen-dea aspertu gabe igandero dioa «Lei-dor Antzokira» betetzera. Dantzak, abestiak eta soñuak orain ere gogoz-koak dituala gure erriak pozetan ipintzen gaitu. Leenago esana: «Au-ñamendi azpian dantzatzan dan erria da Euskalerrria».

Txirindularia. — Bagenekien ona

zala, eta orrela egiztatu digu gure adiskide dan Urkizak. Apustua ira-bazi egin du, Tolosan asita Bidaniko aldapa «manillarrari» esku batez el-duta igoaz. Bere igoeran, asko es-tutu gabe, 26 minutu eta 4 segundu egin zituan. Ekintza ona. Ogeitamar urte ere ez dira txarrenek ondorengo txuleta jatean saio on bat egiteko. On egin deiala!

EZKONTZA.—Udaberri dantza taldeko dantzari bikain eta orain dantza-irakasle dan Agirrezabala-tar Antxon, Martxoaren azken egunez Amasako eleizan ezkondu zaigu Bi-toria-tar Maribel andereñoaz. Ezkon-tza Amasako, eleizan izan zan. Eleiz-kizunean «Udaberri» taldeko abesla-riek abestu zuten, eta iritxerakoan «Udaberri» dantzariak «arkua» jarri, eta azpitik igaro ondoren enparan-tzan dantza saio bat egin zuten.

Onela erakutsi zioten bere esker ona «Udaberriko» dantzari eta abes-lariek. Bazkaria «Laskibar» jatetxean izan zuten, umore ta alaitasun artean.

Milla zorion eta bizitza bezin ez-tai luzea opa dizuet.

OLAZABAL DAR XABIER

oriako alegi

Z. A-ren 369-garren alean, eus-ker-a garbi eta idazkera txukunean A-tar M-k adierazi zizkigun «BI BIOTZ-MIN» aietzaz mintzatu nai naiz.

Egia diozu: gure erriko jaialdi batean itz-aurre edo agurra gazte-leraz egitea, mingarri da. «URA EGITEKO AGINDU ZIONAK» ordea, ez jakin euskeraz...

Nori ezarri nai diozu errua? «MADRIDA DIJOAZTE. KEZKA BAT SORTU ZITZAIKAN: UME OIETATIK EUSKALERRIA ZEN-BATEK EZAGUTZEN DUTE?» Eta abar...

Egia diozu au ere: iñortxok ere ez...

«UMEAK, EMANDAKOA AR-TZEN DU ETA DAUKANA GUK EMAN A DU. EMATEN EZ BA-ZAIO NOLATAN ARTU?».

Mardula, egia au ere. «NUNGOAK ZERATEN GO-GOAN IZAN».

Jakinduriz eta asmo-zuzenez orni-tutako gazte kemenitsuak dirudizu, A-tar M. Bainen... zure jakinduri, asmo-zuzen eta kemenak noizko di-tuzu? Sapai-zuloan gordeaz, zaartzar-orako? Eman eta zabaldu egin bear dala diozun alxor orren iz-pirik, Alegiko umeengan ez bai-dut nik nabari.

Zere aurrik ez duzula, esango di-dazu, apika. Auzoan asko direla, erantzungo dizut nik; egarri direla eta zuk emana ere artuko luteke-nean.

Lagun-arteko marr-marr utzarekin zerbait egin aal ba-ledi, ekintza ika-ragarriak egingo genituzke. Marr-marrak ordea, marr-marrean geldit-zen eta ekintzak, auzoan...

Santa Ageda bezperan bildu ziren xoxak noruntz joatekoak ziren ere, bazenekian, noski; eta? Zuk eta zu-re antzeko aindatek, opor. Euskeraz abestu zalarik...

Zuk eta nik utziko ez genuen kut-sua gure umeek Madriden utzia du-tela, jakingo duzu, noski? Eta, nork ezarria, ote, kutsu ori? Zuk?

Jaialdi aretzaz biziro mintzatuziren euskal-zale porrokatu batzuk eta zuk, zenbat pelikula ikusi eta entzuten dituzute, urtearen buruan, Alegiko eta erbesteko zineetan? Nik, bat ere ez. Eta ain gogozko dituzten pelikula oiek, euskerazkoak ote?

Zartagirik gabeko kertenan, esaten nion beingo batez, alegitar bati. Zu-ri ez dizut onelakorik esan nai; zar-tariak bearezko bait-du kertenan bai-tere kertenak zartaria bainan, ker-ten soila duan ura ez dago utsik.

BEGIRIZTAIN-DAR

galdakano

DANATIK ZERBAIT:

Mendirik mendi, gainik-gain da-billenak aurkitutzen dau atsaginga-rriren bat, geiago be orregaitik da-bil da, eta ainbat geiago beren lu-rraldean maite dabenak, bera ezagu-tutearren badabil batezere, esan oi-dan legez, ezagutuago ta maiteago

ezaten dalako. Orretan gabiltzala esango neuke, mendirik-mendi ta la-rrerik-larren gabiltzan, urtietan piz-kat goratuta gagozan eusko mendi-goizalerik geienak eta bai gazte zin-tzo asko bere; bertan, mendian aize garbiz geure birrikak asetuten dogu-zan bitartean, bertan aurkituten dogulako uri andietan ez daukugun at-sedena ta benetako bakia, askatsunak emoten deuskun gizonatasuna.

Orretarako, errimiñak, askatasun egarriak bultzatuta igandero zuzen-duten gera Bizkaiko, Eskelrriko men-dien batera, ziur izaten guralako osa-ki egokiren bat aurkituko dogula geure egarri orreek pizkabat asetu-teko. Apirillaren 5'gn. be urten gi-ñam gure ezkonseme ta illobatxoa lagun genduzala, eurak be ezagutu daien gure aberria, aldi bateko Uri-be arananantz, Txorierrri aldera, be-ren uriburur legez dan Mungia igar-ota atabe edo Maruri erritxu garbi ingurutik laster aurkitzen diran Bi-llabaso auzunera, Gaztañader base-txetik gora Jata-mendira igoteko, lee-nago Ataun basetxe zabal ederrean ondolik igaroz.

Mendi au be, Bizkaiko beste men-di guztiak legez pifiu baltezez ingu-rututa aurkitzen dan arrik, goia gar-bi dabenez, goiko gallurretik daitu-ben ikuskizunak bikaiñak, atseginga-rriak dira benetan. Bertatik ikusten da itasbater urdirtsua, ezibako Kanturi; Txorierrerik geiena, beren basetxe zuri edo apaiñez betia; gu-re euskera maitegarriaren eustapenik zinduen. Au-gaitik, basetxe bat eus-ko bizitale barik ikusten dogun ba-koitzian samin bat nabaituten dogu gure biotzian, euskal basetxe uts bat euskeraren berakada bat geiago da-lako. Zelan eusko basetxeak utsitu alan gure euskera otzitu, baserria da-lako euskeraren aterpenik tinkoena.

Gure mendiak! gure larrenak eta baserri zuri maiteak!

ERIoTZA

Ez dago esanbearrik, eriotza guz-tiak izaten dirala samingarriak, adis-gideenak, auzokideenak ta abar, bai-ña, batezere nobarren odolokoa danean? Eta, eleuke orretara izan-bear bataiatutakoak, Goi-si esmena daukaunantz, zegaitik ze, bertoko bizia aldakorralako, urren betiko bizitza baketsuagoa joateko baiña... obeto edo txarkiago guztiok ementxe irauñ nai dugu-ta...

Ilala onen, Apirilla onen 6gn. izan dogu gure sendian be egun samiña, betiko eroan deuskueleko Jaungoi-koak, Mandiolar'ar Jone ludi ontan euki dogu azkenengo ixeko maitia, larogei ta lau urtedun dala. Azke-nengo urteotan erri ontan genduban bera, baiña, jaiotzez da izatez be Larrabetzutarra zan ezketiño, berta-ra eroan eben illetak ta beste eleiz-kizunak egin ondoren, beren sena-rra zan Apraiz'tar Iñakiren onduan lurra emoteko. Gero arte ixeko, ta Jainkuak Bere magalpien eukiko aal-zaitu.

Basa-jaun.

NERE BORDATXOTIK

(2 garren orrialdean asiera)

Zortzigarren, 16-03.
Bederatzigarrena, 18-20.
Amargarrena, 20 minutu ta 24 segunduan.

—oOo—

«Arriaren» denborak:
Lenengo kana-erdikoa, 1-44.
Bigarren, 4-20.
Irugarrena, 6-48.
Laugarrena, 9-35.
Bosgarrena, 12-10.
Seigarrena, 14-56.
Zazpigarrena, 17-53.
Zortzigarren, 21-02.
Bederatzigarrena, 23-47.
Amargarrena, 26 minutu ta 22 segunduan.

—oOo—

Berebiziko su-garra piztu dua-na «Usategiata» ta Ostolazaren arteko neurketa da.

Maiatzaren amargarren egu-nean dira jokatzekoak. Oraindik eztakigu nun, baiña jakin bezin laster adieraziko dizutet.

Arri zilindroetan, gaurko egu-nez, ezta bi gizon auek ainbate-ko sonakikorik.

Marka arrigarriak daukate

IRAKURLEAK DIOTENA

BAIONAKO BERRI

370, azkenengo zenbakian, Baionatik bidaltita legez, han-go Eliza Nagusian egin dan gose-oporren barria ager-tzen da. Baina ez izan dan legez, ezta gutxiagorik ere.

Horretxegatik, borondaterik onenagaz, lehenengo aldiz Zeruko Argiara idaztera noia, gure asteroko honek, aurre-rantzian, holako barri garran-tzitsuak argitaratzean, ahal danik kontu haundiena euki daian.

Ni konturatu nintzan, baina idazteko asmorik ez nuen hartu. Baina lagun batek esan deust: «onek be hola-nik ekarten badu danak...» (esaten legez... «geurea dan asteroko hontan be ezin iza-nen ote degu sinistu?); eta idaztea erabagi dut.

Gertatua honela izan da:

21-ean sartu ta hile honen lehenengo egunean atera. Ho-rrela ba amaika egun egin dute. Egia da, hilaren 23-an eta beste behin aste haretan bertan, ertzainak bi aldiz atera ebela, baina bietan be-rehala barrura sartu ziran. Usten dan baino gehiago egon dira, Ondarrun behinipein, ekintza gogor horregaz ardu-ratuta. Ekintza gogorra bene-tan, amaika egun igaro ta gero Osategira gehienak jaso behar izan dute-ta. Baina po-zik, heuren eskabideak lor-tuak izan dirala-ta.

Horregaitik, izan dan legez, hau horrela jakinda, Zeruko Argiakoa irakurtzean, bere tentuko da galdatzea: «Hau zelakoa da-ba... geure aste-rokoan ere holan gabiltz...?»

ONDARRUTARRA

lendik egiñak. Jendeak oso go-goan dituan markak.

—oOo—

Amar arruako zilindroekin jo-katuko dira. Amar arrua 125 ki-lo dira, dakizutenez.

Lengo xixtimako arriak dantza-tuko dituzte; beeko aldean eldu-lekuak besterik ez. Utsunerik gabeko arriak, alegia.

Amarna minutuko iruna eki-ñaldi dituzte egitekoak.

Maiatzaren amarrean, jende askoren iritzi, lendik ezagutzen ditugun marka danak onduta gel-dituko dira.

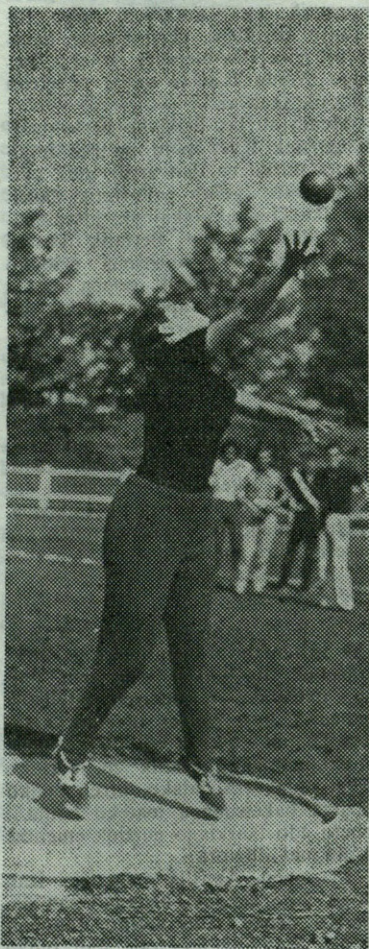
Ba dugu denbora neurketa on-taz itzegiteko. Munduak izango dira, jokatzan diran tokian jo-katzan dirala. Oso onak baitira, bat bezela bestea, ta onak jen-dea eramaten dute noranai.

Basarri

kirolak

KONTXITA LASO, GIPUZ-KOAR NESKA TXAPELDUNA

utziko nuen. Neretzat kirol urte auek onak izan dira. Badakit jende batzuek nere kirolaren aurka daudela. Atletismo Federazioak kirol au neskeri debekatu nai izan die, ez dala emakumeen kirola diote. Baiñan nere emakume izateari ez dio kalterik egin.

Orain dala bi igande izan zan. Donostiar neska batek, lau kilotako bola bat artu eta 11,82 metrotaraino bota zuen. Kontxitaren aurpegian poztasuna eta irriparra batean ageri ziran: gipuzkoako txapeldunaren poza.

Baiñan marka ontara iristeko Kontxitak jarraitu duen bideak zazpi urte ditu. Ez da izan ez labur eta, askotan, ez erraza. Kontxitaren leengo marka 11,56 metrotan zegoen. Denbora luzean Kontxitaren muga izan da. Eta onen aurka neska altu onek entrenamentuak jarraitu zituen, euritan eta eguzkitan. Azkenean, orain dala egun batzuek, saria iritxi zan.

—Nola izan zan ori, Kontxita?

—Egun guzietan bezela bola botatzen izandu nintzan eta, bein batean, ez dakit nola, inoiz baiño urrutirago bota nuen. Kiroletan ola gertatzen zaizkigu gauzak, beñiere ez dakigu noiz iritxiko degun guk nai ditugun markak. Egun batean beti bezela joan, eta gauean txapeldun biurtzen zera etxera.

—Zer egin bear da ortarako?

—Gure kirola egun batez ere ez utzi. Ori atzera joatea bezela da. Nere lan orduengatik, joan zan urtean entrenamentuak pixkabat utzi nituen, eta aurtan berriz marka onak egitea zailla izan da neretzat.

Kontxitakin elkar-izketa erraz iritetzen da. Ogeitabost urteko neska atsegin onek goizetan masaje etxe batean lan egiten du, eta atsaldetan gimnasia klaseak erakusten ditu. Eta lana bukatzean, Club Atlético S. S. edo Anoetan, bere kirolakin aurrera jarraitzen du.

—Benetako emakume izatea eta indar kirolak egitea, ez aal dira bata bestearen aurka?

—Ez. Bestela kirola alde batera

Pisu eta diskoa botatzea ez aal da berdintsu?

—Ez. Diskoa botatzeko zango eta gorputz ariñoak izan bear dira, bueltak bizkor emateko. Pisua botatzeko gorputza geiago indartu bear da, eta oinietatik eskuetara teknikaren mugitasunak perfet izan bear dute. Baliteke neri pizkortasun pixkat faltatzea.

—Zer poztasun eman dizkizu zure kirolak?

—Medaila bakoitza poztasun bat da, eta dozena batzuk ditut. Baiñan poztasun aundienak markak dira. Orain dala bi urte Espainiko recorra autsi nuen, baiñan orain neska katalan batek oso goian, 13,12 metrotan utzi du.

—Penak izan aal dituzu zure kirolan?

—Aundiena txapelketa batetan gertatu zitzaidan. Bola 11,65 metrotara bota ondoren, nere poztasun erdian, ez zuela balio esan zidaten, lau kilotako bolak... lau gramo gutxigo pisatzen zuelako. Geroztik, bota baiño leen, bola guztiak pisatzen ditut.

—Zure etxean zer diote zure afizio kontuz?

—Danok konforme daude, eta nere aita oso pozik jartzen da nere markekin.

—Zure kirolaz aparte, zer gustatzen zaizu?

—Nere lagunekin dantza egitera eta afaltzera joatea.

—Ez aal dezu janariekin kontuz ibili bear?

—Bai, baliteke. Baiñan batzutan ortaz «aaztutzea» ez da pekatu aundia.

Noski ezetz! Ortarako zera euskaldun txapeldun bat. Eta badakizu: euskaldun batek ez dio beñiere maai on bati despreziorik egiten.

XABIER ARCELUS

IKUS MIKUS

BA OTE DAKIZU...?

- 1 — Lau esaeraok osatu nai aal dituzu?
 - a) «Ezta gaitzik...
 - b) «Balizko olak...
 - c) «Baleuka ta balitz...
 - d) «Aurrera begiratzan ez duna...
- 2 — «Nere euskal eresi guzian bezela, abesti auetan ere gure musikalariak aldizka zirikatzen dituen elizko kutsu ta santukeritik aalik eta urrutien ibilli nai izan dut beti. Ardoz ezetik maitasunez, tristuraz, txantxaz, xamurtasunez; itz bitan esan, Bizitzaz mozkor kantatzen dan erriko ta erriarentzat eresi jatorra egiten saiatu naiz». Itz auek, erderaz, gure musikalari iaioenetako batenak dira. Zein ote?
 - a) Gleopatra; istori zear emakumeen artean entzute aundienetako izan da noski. Nungotarra ote zan?
 - b) Leengo lau izen auek gaur aldatuak dira; nola?
 - a) Angora (Turkia).
 - b) Constantinopla (Turkia).
 - c) Cabo Cañaveral (U.S.A.).
 - d) Batavia (Indonesia).

—oOo—

A. A.

Ez dira nere izen deituren lenen izkiak, ez; «A-Bi» izenordearekin ere zerikusirik ez dute.

A. A., «Alcoholics Anonymous» itzen leen izkiak dira ta poliki-poliki lurbira zabalean ezagunak egiten ari dira. Itzak berak garbiro adierazten dutenez, mozkortien elkarte bat da; obeto esan, mozkorti izandakoena ta ain zuzen ere mozkorkeria nolabait gutxitu asmoz dabilta.

Egun auetantxe Venezuelako «Alcoholics Anonimos» elkartearen burukide batekin itzein dut eta bai ondo ikusi ere zer nolako ekite gogorra ari duten mozkorkeriaren zurrumbillotik norbaitzuk salbatzeko. Ez da lan erreza, ez orixe!; bestalde, edateari geiegi eman diotenak gero ta grifatuago izaten dira, gero ta aulago beren kemenak, gero ta mozkortiago, gero ta ezerrezago... Tamala benetan!

Mundu guzian ain zabaldua dagon mozkorkeri orrek kalte izugarriak dakartzio gizarteari baiña leen, 30-40 urtez atzera, zuzendu ezin alako gaitza zirudiena, gaur beste era batera ikusten da ta osagileak berak ere aalegiñak egiten dituzte mozkorraren gaitz bat balitz bezela aztertzen.

Gure Euskalerrria ere mozkorkeriak naikoa jo du, baiño eskerrak one-lako ekintza gogor bat jarri ta zabaldu dala.

ILLUNPEKO LANAK...

Aspaldidanik bizi naizen lurraldea Euskalerritik urrun, oso urrun dagoen ezker, orko euskal giroaren berri izaten dedanetan zearo arrituta gelditzen naiz; ezin ulertu izaten ditut orko zenbait zarata ta eztabaidak, areago bururak; zer dala-ta ordea?

Zer...? Utsa...! Utsa edo alatsu beintzat! Axaleko itxuragatik mamia gutxietsi, norbaitzuen iritzi berri ta eldugabeengatik beste askorenak zapuztu, argitan egin bear lirakenak nolabaiteko bizikera illun batean aurreratu nai...; auxe, noski, arlo onen arrazoi nabariena baiña asko ez dira konturatzen edo ta naiago dute zentzu-oarrari entzungor egin.

Alare, ordea, joandaneko urte, gizaldi ta gertari guziak adierazten digutenez, gau luze naiz ekaitz gogorrenen ondoren eguzkiaren irripar gozoak beti azaldu oi dira.

Orregatik ba, egoki zaigu onoko oartxo au: «Illunpeko lanak, argitako latsa».

Nolanai ere ereintza baten ondorio onak bear bezela ernetu ta indartu ditezen giro egokia bear izaten dute. Beraz, orain itsumustuan aritze ori ez ote kaltegarri?

—oOo—

ERANTZUNAK

- 1 — a) «Ezta gaitzik aldiak ez daramanik».
- b) «Balizko olak burnirik ez».
- c) «Baleuka ta balitz alkarren ondoan dabilta».
- d) «Aurrera begiratzan ez duna atzean dago».
- 2 — Sorozabal dar Pablo. Bere «Gernika» eresi-sortan, onela: «En estas canciones, como en toda mi musica vasca, he procurado estar siempre a mil leguas de toda santurroneria, de esa beateria que a veces tienta a nuestros músicos; he procurado hacer una música verdaderamente del pueblo y para el pueblo, en la que se canta borracho de vino, de amor, de tristeza, de burla, de ternura; borracho, en una palabra, de Vida».
- 3 — Cleopatra, emakume eder, argi, bulartsu ta aberatsa. Ejiptoko erregeña izan arren, odolaz greziarra omen zan. Sei izkuntza erabiltzen zituen. Lau seme izan, bat Julio Cesar'ena ta iru (bi biziki) Marco Antoniorenak. Nolabaiteko eriotza; gordea zeukan suge pozoitsu batez koskegiten utzi zala uste izan da. 69 urte Kristo aurretik jaio; 39 urtedun il zan.
- 4 — a) Ankara; b) Estambul; c) Cabo Kennedy; e) Yakarta.

A-BI

«EGUNDOKO TRESILLO ESKEINTZA»

TRESILLO ETA SOFA-OEAK

2.450 Pezetatik asi-ta

45.000 pezetarañokoak

EGON-LEKU OSOA

6. 900 pezetatik asi-ta

Zure saloirako alfonbra ta mai-txikia

ERREGALATZEN
DITUGU

ENTZUN, PROBINTZIA

Eramateak eta montajeak
erri guztietara, UTSEAN!

Amuebladora COMERCIAL HISPANIA, S. L.

Moraza, 3 eta 14 — DONOSTIA — S. Marcial, 12 — IRUN

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros
Municipal de San Sebastián

Banen baneko azyak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torelavega'ko Perira joan
etorriak

Jaungoiko-ukatzailleak Eliz-ondoan

ILL DA JAUNGOIKOA... ILL DA JAUNGOIKOA... Egiazki gaurko egunean Jainko ukatzaille asko dugu gizartean. Askoren pentsakeran, munduaren aurrerapenerako kaltegarri da gizartean Jainkoa. JAUNGOIKO BALITZ ILL BEARKO GENDUKE. Itz beldugarri oek Avignon-en (Frantzia) orma batean idatzirik agertu ziran orain bi urte.

Esaerak ez didate onik egiten; gogorregiak dira nere belarrietarako. Baiña, dana, dan bezela artu bear... Orain urte batzuek orrelako itzak esatea birao ikaragarria izango zan, gaur ordea erlijiosoak ere beren idazkietan ba-darabilzkit. Aita Cardonell jesuita, Jaungoikoaren eriotzaz askotan mintzatzen da; orobat beste zenbait idazlari katoliko.

JAUNGOIKOA ILL EGIN BEAR DEGULA...? Orrelako itzak katolikoan aotan ez zaizkit atsegiñ, baiña ez gaitezen geiegi ikaratu; itzak gogorak izan arren beren esan naia askotan gutziz estimagarria da.

«ILL EGIN BEAR DEGUA JAUNGOIKOA». Zer Jainko ill bear dala diote? Ez noski egiazko Jaungoikoa baizik gizonak bere irudimenarekin sortutakoa. Gizonak, bere irudimenarekin itxura gabetu, aldatu, bestelakotu egin digun Jainkoa, Jainko koskor ori, gizonak sortutakoa, eriotzera eraman bear dan Jaungoikoa da.

«EGIN DEZAGUN GIZONA GURE ANTZ ETA IRUDIKO», esan zuan Jaungoikoa gizona egiterakoan. Gizonaren pentsakera askotan beste- ra izan oi da: «EGIN DEZAGUN JAUNGOIKOA GIZONAREN ANTZ ETA IRUDIKO». Jainkoa nik bai bezelakoa, Jainkoa nere pentsakera- ren serbitzurako, Jainkoa nere ji-

tekoa, Jainkoa eta nere interesak bateratuaz, Jainkoaganako nere sinismenez baliatuz nere doillorkeri eta barruko gaiztakeriak Jaungoikoaren nai eta borondate balira bezela. Ez ni Jainkoaren serbitzurako, Jainkoa nere barru beltzaren probetxurako. Gizonak asmatutako jainko ori ill egin bear dala diote arrazoiz idazlari katolikoek.

Integristen Jaungoikoa, elkar izketarik nai ez dutenen Jaungoikoa, egiaren jabe berak bakarrik dirala diotenen jainkoa, beste guziak okerean daudela esaten dutenen jainkoa, Jaungoikoaren soldatu eta Jainkoaren gerrilleroak deritzaten Jainkoa, Bizi aal izateko komando eta ejerzitioen bearrean arkitzen dan Jainkoa ill bear dala, diote arrazoiz kristau askok.

GURUTZETUEN JAUNGOIKOA... Kruzaduen jainkoa. Jaungoikoaren naia da, Jaungoikoak nai du... Itz oiekin Aita Santu eta Gotzaien bedeinkazioz iskillu eta armak eskuetan zituztelarik, zijoazen Israelgo errira ainbat eta ainbat kristau; kruzaduen ejerzitioa osatzen zuten kristau aiek; Jesu kristo jaio eta ill zaneko lurak Maomatarren eskuetan zeuden. Lurralde oiek kristau erlijioa zutenen nazioen eskuetan jarri bear ziran. Zenbat eriotze... zenbat odol ustutze... zenbat gorputz ill. Ori zan itxumena. Kristoren gurutze eta illobia baiño balio aundiagokoa ez ote zan bada gizon bakar baten bizitza...? Belen, Jerusalem, Nazaret eta Israel guziko lurak, Zer ziran gizon baten ondoan? Jainko seme ez da bada gizona...? Jaungoikoaren zorionerako egiaña...? Bere baitan Jaungoiko ber beraren bizitza daramana? Oinbesteraifoko odol putzu sortu arazten zuan jain-

koa ez ote zan zokoratu eta baztartzekoa...?

«Gerla berez gauza beldugarria izanik, gure gerla au bear bearrezkoa da kristau zibilizazioari eusteko... Gerla santua, antziñako gurutzetuen gerla bezelakoa... Jainkoak nai duen gerla... Gutxi gora beera orrela mintzo oi ziran gure Gotzaiak gure arteko matxinada beldugarri artan. Anaiak elkar iltzera bialtzen zituan jainkoa zertarako du bada gaur eguneko gizarteak?

Jainko burges bat, aberatsen ondasunak gordetzeko den jainkoa... zuzengabekerizko ordena eta pakea ontzat artzen duan jainkoa... gaur eguneko izakera eta gogorkerizko estruktural bedeinkatzen dituan jainkoa, erri zapaltzaileen jainkoa, orrelako jainkoa ill bear dala diotenak. Gaizki ari ote dira?

Gaur egunean askok Jainkoa ukatzen dute, Zer Jainko ordea...? Egiazko Jainkoa ala gizonak bere naikerietarako sortua?

Jainkoa beti da misterio, izkutuko zerbait, gizonak kompreni eziefekoa, Jainkoa bere izate utsean nolakoa dan jakiteko, bere altzoan betiko zorionean arkitu bearko det. Nik ezagutzen dedan Jaungoikoa aragia artu zuan Kristo da. Nor dan Kristo Jainko ori...? Beartsuen Jainkoa, gose eta egarri dauden Jainkoa, Gaixoen, giltzapetuena, zapaldutakoena... Lapurren Jaungoikoa, emagal duena... Gizonentzat bizia ematen duan Jaungoikoa, egia, zuzentasun eta askatasunaren jaungoikoa.

Ill dezagun bai gizonak sortutako jainko kaskarra, Eutsi dezaiogun egiazko Kristo gure Jaungoikoari.

AROSTEGITAR JOK.

Tomás Eizmendi'ren

Jatetxea

Zumai erritik metro gutxi- ra, ibai ertzean par-irriz, etxe polt bat zure zai dago euskal kutsu zoregarritz. Arrai, barazki, aragi eder; nai dan aukera janariz, jatetxe au bein probatzen [duna laister azaltzen da berri- z.

—oOo—

Restaurante

Tomás Eizmendi

Curva de «Chiqui-erdi»

Tel. 86 13 90

ZUMAYA

Bodegón

Alejandro

Alejandro'ren Bodega dago Donosti'ko txoko baten, bein ezagutzen dutenak zintzo dakite aruntz joaten. Nai dan aukera ba-dezu beti jaten bezela edaten, oberik ezin arki dteke merke ta endo ematen.

Fermín Calbetón, 4

DONOSTIA

(Araba-ko kristau euskaldunen orri- tik)

BATAIOAK EUSKERAZ

Liturgia berriak kristautasuna, elkartasunean datzala gogoratzen digu. «Maite zazute elkar nik maitatu zaituztedan bezala». Kristoren itzak berriro datozkigu Liturgia berriaren bitartez. Bataioa, kristautasunean sartzen gaituen sakramentua izanez, elkartasunean ospatuko dugu Liturgia berrian. Orain arte banaka bataiatu gaituzte; kristau berriak taldeka bataiatuak izango dira; Eliza elkarkideki osatzen dugula adierazteko.

Eliza osatzen dugunok geran gurtiarekin osatzen dugu. Euskera gure nortasunaren osagai bat dan ezke- ro Elizaren osagaia da. Euskaldunak euskeraz sartu behar dugu Eliza- n.

Orregatik, emendik aurrera, euskaldun umeen bataioa euskeraz egingo dugu illero Estibalizko Basilikan. Illaren azken igandean, azken domekan, izango dira elkar bataioak. Estibaliza gero ta poziekago joango gera gu, azken igandeko, euskerazko bataioak jai giro ederrez behar bezala ospatzeko.

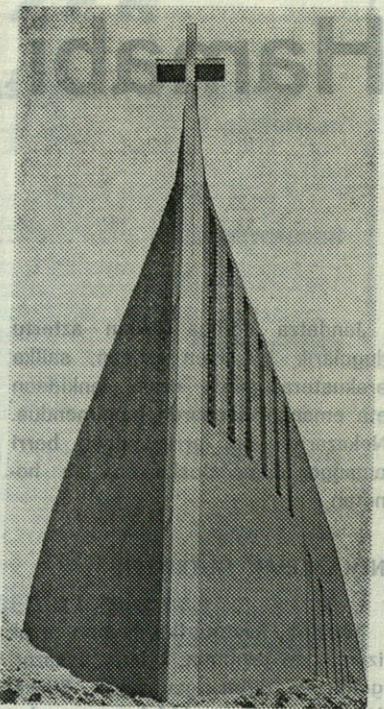
EZ OTE DA ILTEN EMEN EUSKALDUNIK?

Gasteizen, Arabako uriburu onetan, euskerazko illetak egiteko talde bat gertu dago (apaizak eta abeslariak). Edozein parrokitan euskeraz edo euskera-erderazko illetak egin daitezke. Zer behar da orretarako? Nahia, nahimena, besterik ez. Familiak nahi ezke- rodozein parrokitan egin dezakegu illeta ori.

Orain arte illeta bat bakarrik izan da Gasteizen bi izkuntzatan egiaña. Euskaldun bat bakarrik il da Gasteizen azken urte auetan ala? Esna gaitzen ba, ta zain ditzagun gure eskubideak!

KRISTAU IKASPIDEA EDO DOTRIÑA EUSKERAZ

Guraso batzuen eskariari erantzunaz, Apirilla-ren 5-ean asi dira Gaz-

teizko euskaldun aurrentzat kristau ikaspiden saloak edo dotriña-ikasal- diak.

Igandero ematen da dotriña ori, Brigidas-etako Meza aurretik, amai- ka terdietatik amabiak eta laurden- etara.

DOTRIÑA ETXEAN

Baiña dotriña ikasteko tokirik one- na etxea da eta irakaslerik onenak gurasoak. E dago aurrentzat orrela- ko eskolarik eta orrelako irakasle- rik. Esukaldun gurasoak, ez utzi al- de batera zuen egitekoa: dotriña irakastea eta euskeraz irakastea. Dotriña euskeraz. Biak dituzte egin beharrak, kristau eta euskaldun izan nahi ba-duzute beintzat.

EUSKERAZKO TEOLOJI-KURSILLOA BUKATU DA

Bai gauza zoragarria ikusi dugula aurtien Gasteizen! Inoiz ez beze- lakoa. Ez genuen uste, egia esan, kusillo ontan ainbeste jende izango genuenik. 60 inguru beti bildu dira. Batzuetan gehiago ere bai. Euskal giro ederra sortzen zan beti, batez ere abestiei eskerrak. Naiko abesti eta itzaldi izan da, entzuleak adi adi zirela. Orain ohartu gera Gaz- teizen talde jator bat ba dala, kur- sillora joan direnak eta ezifagatik joan ez diren asko, eta lan asko egin ditekela ortara sendo jarri ezke- ro. Kursilloa bukatu dan arren, ez dugu ortan gelditu nahi. Jen- dearen gogoia ikusi da ta, jarraipen bat eman nahi diogu orri. Noizean bein itzaldi bat izango da, illean bein edo.

BAR - RESTAURANTE

bartolo

(Sabino Ceberio)

Amaiketako, bizigarri ta bazkari berezienak

Fermin Calbeton kaleko 38'an. Urrut. 11.743. DONOSTIA

FUNCOR, S.C.I.

BENETAKO BASERRITARRAK BEAR DITUTZEN

MAKINAK

BIRRINTZALLE - ERROTA - NAASTALE

ZERRA - URAGA - URASKA

EUROPA'KO AUERRERALDEUNI'K ONENAK,

AMENGO NEKAZARIENTZAT

ADI TA OROI EZAZU

FUNCOR

AZKAR BEZIN ONDO

ELORRIO

Vizcaya, 114

Avda. del Gral. Franco, 13

Urrut. 85 12 85

ZARAUTZ

Kabi berria dezute?

Ederki!

Osatu nai dezute?

Atozte, konponduko gera-ta

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

Hamabi urte Euskal-ekonomian (1955-1967)

V. nekazariak eta arrantzaleak

Gurutz Ansola

Jendetza egilea osoan aztertu dugularik IV-garren lanean, sailka erakustera gatz orain lankideen eta emankortasunaren mugimendua. Nekazarien eta arrantzaleen berri emango dugu boskarren lan honetan.

NEKAZARIAK GUTXITZEN

Herriaz kezaturik dagoen orok izango du jakinmin, zenbat nekazari gelditzen diren, gaurregun, Euskal Herrian. Baitare, bidebatez, zenbatek baserria utzi duten, azken hamabi urteotan.

Hamabi urtetako berri garbirik ez daukagu ematerik, ordea. Bilbo-

ko Banketxearen estadistikak ez bait dira, sail honetan, lur lantzan, alegia, irizpide berberaz eta berdiñez bilduak eta moldatuak izan, 1961-etik atzera eta aurrera. Muga horretan, zeatzago esan, 1962-ko estadistikak osatzen, kontakera aldatua bide izan da. Ez da, bestela, konprenitzen, 1961 aurretik Euskal Herrian nekazari gutxiago izatea 1961 osteria baiño.

Haatik, 1962-1967 denboraldian gertatuaren berri emango dugu solki.

I.—EGO-EUSKALHERRIAN

Hogei eta zazpi mila nekazari gutxiago daude 1967-an, bost urte le-

henago baiño. 1962-an, lau eskualdeek 162.761 lur lantze zeuzkaten; 1967-an, aldiz 135.781 lagun. Eman-kortasunari, produktibidadeari, dagokionez, 1962-an, euskal lur lantze bakoitzak, 48.750 pezeta errenta sortu zuan; 1964-ean, 70.480 pezeta; 1967-an, 73.460 pezeta.

Ez du honek esan nahi, zoritxarrez, nekazariaren bizimodua lumero hauen arabera goratu danik. Bost urteotan, alde batetik, euskal nekazariaren diru sarrera %-ko 50 ugaltu bide da; beste aldetik, ordea, bizimodua, bizi-kostua, %-ko 49 garestitu danez, nekazariaren lanak ez du baserriaren bizimodua egiazki hobetu.

Bidezko dirudi, beraz, ondorio hau ateratzea: euskal nekazaria baserria uztera behartzen du, ez bakarrik bizimodua hobetzeko naiak, baita bere egoera beharago erortzen ez uzteko beharrek ere.

II.—ARABAN

Arabako lur lantze, 1962 urtean, 2.908 jornalari eta 15.175 beren konturako ari ziran, hots, 18.083 lankide, danera.

Bost urte geroago, 1967-an, jornalariak 2.013 eta beren konturakoak 14.290, hau da, 16.303, osoan.

Lur lantze laga duten jornalari eta langille autonomoek, biek talde bertsua osatzen dute: 895 jornalari eta 885 autonomo.

Proporzioz jornalariaren ihesa biziki ugarioagoa izan da nekazari autonomoena baiño. Gazteizko industriaren erakardurak eta lantzeriak ateratzen bide ditu jornalariak lur lantzetatik. Ez da, bestalde, harritzekoa, nekazari autonomo berak ere hirietara aldegitia. Araban lankide bakoitzaren emantza garbia eta errenta, arras makal heldu bait da azken urteotan. 1962-an, arabar produktibidadea euskal-herrikoaren gainetik zegoen, 55.520 pezeta lankide bakoitzeko, hain zuzen; 1967-an, aldiz, behetik, 67.410 pezeta doi-doi.

Arabian, beraz, urteotan nekazari errenta egiazkoa, beharazki azaltzen bide da.

III.—BIZKAIAN

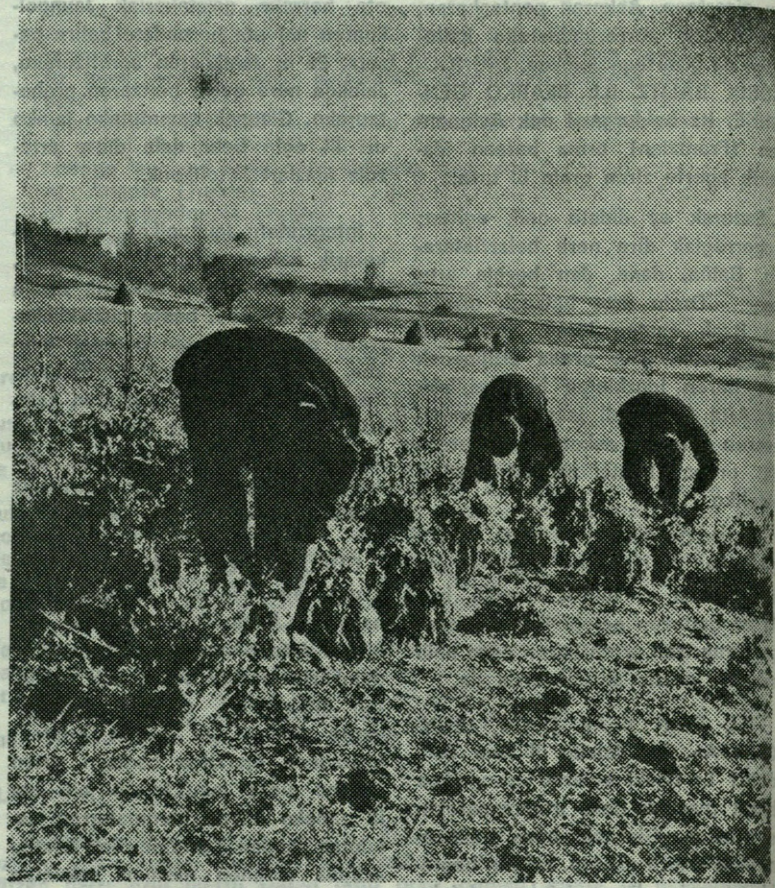
Bizkaiaz daukagun imajina, fabrikaz eta ola-langillez orniturik azaltzen zaigu, euskalkide gehienoi. Ez du izateak gezurtatzen irudi hori.

Baiñan, Bizkaiko egitura egiazkoaren atal garrantzi haundiko bat, itzal illunetan izkututzen digu: lur lantze eta baserriaren alor balioetsua.

Lur lantzeak, 36.679 ziran 1967-an; 44.312, hiru urte lehenago; 48.312, berriz, 1962 urtean.

Nabarmen dago, baserriatik industrierrira jeitsi dan lur lantze andana. Urtero, batanaz beste 2.326, bost urte hontan.

Halere, goragokoeri atxikiaz, Bizkaia, 1967 urtean, hain zuzen, Araba eta Gipuzkoak, biek batera hain, lur lantze daduzka oraindik. Lur-aldeen eremuak eta zabalerak alderatuz, ezin garbiago tinkatzen da, esan dugunaren funtsa.

Ego-Euskalerrian, 27.000 nekazari gutxiago daude 1967-gan, bost urte lehenago baiño

Ihesaren ulerbidea, bestalde, zeratan datza: lur lantze-emanaren urritasun eta industri-hirien erakarduran.

Nekazari bakoitzeko errenta garbia, 1962-an, 35.170 pezeta ateratzen zan. Ezin bizi horrek ekarri du, beraz, lur-ihesa.

Gaitzerdi, halere, bost urteren buruan, ia batekoz bi bilakatu bait da errenta garbi edo emana: 67.180 pezeta nekazari bakoitzeko, 1967 urtean.

Bizkaiko nekazariaren errenta, haatik, %-28 goititu da, egiaz; prezioen gorapena kendurik, alegia. Hobeztaldi hau iraunkor izan den ala ez, lur lantzeko produzioaren egitura aztertzean ikusiko dugu. Hala balitz, baserriaren ihesa jabalduko litza-ke, behar bada...

IV.—GIPUZKOAN

Gipuzkoaz, ere, gauza berdintsuak esan genezazke. 3.597 lur lantze gutxiago 1967-an, 1962 urtean baiño. 24.008-tik 20.411-ra beharatu da.

Produktibidadeak, bestalde, dirubalioan gora egin du; 44.030 pezeta urtean 1962-an, eta 70.670 pezeta 1967-an.

Nekazari bakoitzak, beraz, Gipuzkoan etekin haundiagoa ateratzen dio lur lantze eta merkatuari, Bizkaian eta Araban baiño.

V.—NAFARROAN

Ego Euskal-Herriko lur lantzeleatik ia erdiak nafarrak ditugu. Gaur, 1967-an, alegia, 62.88 dira; bost urtez lehenago, berriz, 72.358. Orain hain ugari izan arren, lehen sektoretik industria eta zerbitzuera geldiro dijoaz.

Bizkaian baiño geldiago, baita guztira hartuta ere; lur lantze laga di-

tuzten nafarrak urtean 2.000 doi izan bait dira. Bizkaian, aldiz, 2.326 denbora berean. Nafarroako lur lantze dugu Euskal-Herriko eskualderik oparotsuena eta ez dirudi lurraldeko ihesa astiro joango ez denik. Industriadatza, bestalde, biziki hedatu dalarik lantze eta lankide, arrotz-erortia sortu berri da, duela hamarren bat urte arte, emigratzaio-iturri zen Nafarroan bertan ere.

ARRANTZALEAK

Jendetza egilearen zenbaketa egiten ari galarik, lankideekiko berri emango dugu hemen ere, arrantza saillean, alegia.

Lan-indarra, arrantzaleak, ugaltzen ala urritzen heldu diren. Arrantza-produzioaren egitura eta merkatuaren gora beherak beste une bate-rako gelditzen dira.

Hamabi urte hontan, giputz-portuetako arrantzaleak ugaltu egin bide dira: 5.468 ziran 1955-ean, 7.918 lankide 1967 urtean.

Bizkaian, aldiz, ez da goraldirik agertzen; urte batetik bestera baidira gorabeherak, baiñan arrantzaleen taldea Bizkaiko-portuetan beharaxeago heldu da. Zazpi mila la-rehun eta hirurogeita zazpi ziran 1955-ean; 6.823 arrantzale, hamabi urtez geroago, hots, 1967-an.

Arantzak ematen duan errenta osoa, Gipuzkoan lur lantzerara baiño haundiagoa da.

Bizkaian, bai lankide-sail eta berrenta aldetik, lur lantze garrantzi eta hedamen haundiagoa du arrantzak baiño.

Jendetza egilearen mugimendua osorik ikusteko, eta orobat sail bakoitzaren produktibidadea, urteko lanean industriari eta zerbitzuari begiratuko diegu.

SALBAJEAK ERE EZ

Joandane goiz batean Jon Oñaitibia etorri zitzaidan Diputazio-ko Liburutegira.

Antxieta musikari ospetsuaren doinu batzuk nai zituan. Baietz, emango nizkela.

Nerekin etorri zan liburu depositura. Baita nik Antxieta musikari aiek zeuden liburu atera ere. Buruz nekien nun zegoan.

Buruz joan ere joan nintzan doinu aiek zeuden pajina billatzera.

Baiñan pajinak auzita zegoen, urrututa lapurtuta. Jon Oñaitibia eta ni elkarri begira geratu giñan. Itz bai esaten ez genduan asmatu.

¿Nor izan ote zan Antxieta musikariaren doinuak ikusi nai, eta oker ura, gaiztakeri ura, lapurreta nazkagarri ura egin zuana?

Nik neretzat bear diat au, ondorengoak konpondu ditezela. Gero-gerokoak.

Nik nereganatu ditzadan bear dituan aiek eta beste guztiak jor konpon!

Asarre, beraz nago eta ez da errexa jarraitzen. Asmatzek ere lanak ematen dizkit.

Zoritxarrez orrelako lapurretak, orrelako ondandj i'susiak debekatzia, zaila da oso.

Iñor konturatzeke, momentu batean egin ditezke. Irakurle bakoitzak ikustatzea, zelatatzea, oserbuan edukitzea ez da posible. Jendeari konfiantza ematen ez ba diogu ¿nora goaz?

Baiñan zorigaitzez, orrelako gaiztakeriak egunean-egunean geiago ta geiago gertatzen ari dira.

Oraindik egun asko ez dala Oñaitibia idazle jaio eta lagun onak esaten zidan:

—Ezin giñezke, goazen bezela. Martxa ontan emendik ogei urtera elkar jatera iritxiko gera...

Oñaitibia gazte argi ta garbia ez dabil oso oker.

Gainbera aundi batera goazela esango nuke nik, dekadentzi aundi batera.

Egoismoa, norberekoikeri ikaragarri bat ari da bazter guztietan nagusitzen.

Antxieta paperak bear zituan irakurle lapur nazkagarriak kultura badu, ta ez nolanaiko kultura. Zer edo zer bada jakin za goietan. Liburu klase oriek ez ditu edozeñek eskatzen.

Irakurle nazkagarri orrek ondo zekien Diputaziora joango zan guztietan Antxieta musikari paperak an izango zituala. Eskatu beretik ez zuan.

—Bai, baiñan neretzat bear dizkiaz —pentsatu zuan.

—¿Ta besteak paper oen billa etortzen diranean?

—Konpondu ditezela nai duten bezela. Ni aurrena. Ni bakar-bakarrik. Bestengatik ez zait neri inporta.

—Baiñan danontzako egiña dagon liburu aputzen dezu.

—Ta neri zer.

Era ontako pensakizunetara jarrita daude asko ta asko. Arro lotsagabeak, lotsagaiztokoak. Salbajeak ere ez dira gauza oiek egitera irixten. Salbajeak ere ez.

Jose de Arce